

**Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií**

**Tajemství hradu Houska
Bakalářská práce**

**Autorka práce: Dana Kolářová
Vedoucí práce: Mgr. Jan Kašpar**

Praha 2011

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literaturu uvádím v závěrečném přehledu, vše je citováno dle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s případným uveřejněním práce v elektronické či tištěné podobě, vyjma přílohy 9.4 – CD s audiozáznamem rozhovorů ve formátu mp3.

V Praze dne 14. 2. 2011

podpis

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Janu Kašparovi za vstřícný přístup, ochotu a trpělivost. Poděkování patří také panu prof. Janu Sokolovi, který mi otevřel oči a ukázal směr dalšího vývoje mé práce. V neposlední řadě chci poděkovat všem lidem, které jsem v průběhu práce potkala, za ochotu a čas, který mi věnovali.

Obsah práce

1 Úvod.....	6
2 Příliš mnoho mýtů.....	7
2.1 Mýtus.....	7
2.2 Pojem mýtus.....	8
2.3 „Tajemství hradu Houska“ z pohledu mýtu.....	9
3 Konstrukce reality.....	10
3.1 Sociální konstrukce reality podle Bergera a Luckmanna.....	10
3.2 Sociální konstrukce reality podle Kabeleho.....	13
3.3 Média v procesu konstrukce reality.....	14
3.4 „Tajemství hradu Houska“ - konstrukce reality.....	16
3.5 Inspirační zdroje „Tajemství hradu Houska“.....	16
4 Historie hradu Houska.....	20
4.1 Historie hradu do roku 1924.....	21
4.2 Období let 1924 až 1945.....	23
4.3 Období let 1945 až 1990.....	24
4.4 Současnost.....	25
5 Hrad Houska očima místních obyvatel.....	26
5.1 Místní pověsti.....	26
5.1.1 Pověst o Orontovi.....	26
5.1.2 Pověst o černém mnichovi.....	27
5.1.3 Brána do pekel.....	27
5.1.4 Podzemní chodby.....	28
5.2 Válečné a poválečné období.....	29
5.2.1 Období 2. světové války.....	29
5.2.2 Období 50. – 70. let 20. století.....	30
5.2.3 Spolana Neratovice.....	31
6 Housecký příběh.....	32
6.1 Houska v literatuře.....	33
6.1.1 Knihy o místních pověstech.....	33
6.1.2 Kniha Čas hradů v Čechách.....	34
6.2 Houska na stránkách novin a časopisů.....	35

6.2.1 Článek v časopise Fantastická Fakta z roku 1997.....	36
6.3 Housecký příběh od roku 1999.....	38
6.3.1 1999 – období zpřístupnění hradu veřejnosti.....	38
6.3.2 Záhady a mystéria.....	39
6.3.3 Období let 2000 – 2005.....	41
6.3.4 2006 – Čekání na Máchu.....	45
6.3.5 2007 – Prokletý hrad Houska.....	47
6.3.6 Období let 2008 - 2010 – nejzáhadnější hrad v Čechách.....	48
6.3.7 2010 - Máchovské výročí.....	49
6.3.8 Máchův dopis očima jeho autorky.....	50
7 Závěr.....	52
8 Použitá literatura a internetové zdroje.....	53
9 Přílohy.....	59
9.1 Článek Miroslava Golise z Českolipského deníku.....	59
9.2 Přepis televizní reportáže Čekání na K. H. Máchu.....	60
9.3 Informovaný souhlas s použitím rozhovorů – vzorový text.....	71
9.4 CD s audiozáznamem rozhovorů ve formátu mp3.....	72

1 Úvod

Tématem hradu Houska jsem se začala zabývat téměř před rokem. Původně se tato práce měla jmenovat „Mýtus jménem Houska“. Chtěla jsem zpracovat mýtus, který byl o tomto tajemném hradu vytvořen, dobrat se podstaty jednotlivých bodů ve vyprávěních, nalézt inspirační zdroje a ukázat, co z tajemna kolem tohoto hradu je opravdu mýtem a co jen novinářskou licencí nebo báchorkou pro děti.

Vlastně ještě i téma výzkumu, navrženého k souborné zkoušce ze společenských věd, kde jsem se zabývala mediálním obrazem hradu, z tohoto prvotního plánu vycházelo. Analýzu mediálního obrazu hradu jsem nakonec nerealizovala, vydala by na samostatnou práci a možná je to pro mě výzva do budoucna.

Po určitém „prozření“, jakouže to látku mám před sebou, jsem se totiž rozhodla věnovat z mého pohledu důležitějšímu a zajímavějšímu aspektu celé věci. Čím vlastně je „Tajemství hradu Houska“? Jak tento mýtus vznikl? A je to vůbec mýtus?

Rozhodla jsem se z tohoto důvodu uchopit téma hradu Houska s větším odstupem. Úvodní, teoretická část se proto zabývá různými definicemi mýtu a vůbec vztahem k tomuto pojmu v současnosti. Prostor dostává také teorie sociální konstrukce reality, která se v souvislosti s houseckým příběhem nabízí. Druhá, chronologická část je pak cestou tohoto příběhu časem.

Svou bakalářskou práci jsem nazvala „Tajemství hradu Houska“, v práci se objevuje také termín housecký příběh. Zatímco ono „Tajemství“ zde chápu jako povědomí či obraz Housky ve společnosti, který byl a vlastně neustále je budován na základě několika inspiračních zdrojů, housecký příběh je pro mě oním snad nikdy nekončícím procesem vzniku „Tajemství“. Od Václava Hájka z Libočan až do dnešních dní.

Když se mě přátelé ptají, proč jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala právě téma hradu Houska, vždycky odpovídám, že téma si vybralo mě. Doslova na mě vyskočilo z informačního systému fakulty a zcela mě pohltilo. Byla to zajímavá, někdy i docela dobrodružná práce, kterou jsem dělala s velkou chutí. Snad se mi toto zaujetí pro věc podařilo přenést i na papír.

2 Příliš mnoho mýtů

2.1 Mýtus

Slovo mýtus se dnes objevuje v mnoha různých podobách, na často nečekaných místech a v nečekaných souvislostech. Sám o sobě však mýtus není hlavním předmětem této práce, proto zde uvádím jen několik pojetí různých autorů, bez širších filosofických souvislostí a odkazů.

Filosofický slovník definuje mýtus jako „slovesný útvar, který nazíravým způsobem představuje lidskou zkušenost se zjevnou skutečností a prostřednictvím symbolizací zpravuje o bytí a o dění bytí“.¹ Mýtus je nečasový, stojící mimo kulturně-historické kategorie pravdy a nepravdy, jež spadají do oblasti vědy.

Podle Sokola je mýtus (z řeckého mythos – řeč) snahou vyslovit tajemství světa a lidského bytí v něm přístupnou formou, kterou je nám lidská řeč. „Je to především náhled do hloubi světa, do jeho základů a do světa božských sil, které ho řídí.“² Jak dále Sokol uvádí, mýtus je způsob, jak vnímáme sebe a okolní svět. Toto naše chápání charakterizuje jako intuitivní a celkové, tedy neroztříštěné, pracující s kategoriemi blízkosti a podobnosti, jako symbolické. Mýtus je autoritativní, ale zároveň trvalý a bezpečný bod v životě plném nástrah, a také působivý a kolektivní. Platným vzorem pro člověka a jeho jednání má být počáteční stav zlatého věku, který má podle mýtu člověk neustále udržovat. Odkazem na zlatý věk pak mýtus podporuje autoritu starších.³

Mircea Eliade považuje mýtus za základ, na kterém stála archaická společnost. Každé jednání mělo svůj božský, mytický předobraz, rituálním opakováním těchto činností získávalo lidské konání smysl a význam.⁴

Podle Armstrongové stojí mýtus na víře ve svět bohů, v paralelní rovině s naším světem, který je však touto plnější, božskou skutečností podpírán. Mýty pro člověka představovaly možnost, jak se na božském světě podílet a dávat tak vlastnímu životu smysl.⁵ „Sdělovaly jim,

¹ *Filosofický slovník*. 2. opravené a rozšířené vydání, reprint. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002. Mýtus. ISBN 80-7182-064-4. Str. 281.

² SOKOL, Jan. *Malá filosofie člověka / Slovník filosofických pojmů*. Třetí rozšířené vydání. Praha : Vyšehrad, 1998. Mýtus a logos. ISBN 80-7021-253-5. Str. 62.

³ Tamtéž, str. 62-63.

⁴ ELIADE, Mircea; STREBINGEROVÁ, Eva. *Mýtus o věčném návratu : archetypy a opakování*. 2., opr. vyd. Praha : Oikoyomenh, 2009. ISBN 9788072983889. Str. 9 -35.

⁵ ARMSTRONGOVÁ, Karen; KOVAŘÍK, Štěpán. *Krátká historie mýtu*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2006. ISBN 8072037501. Str. 10.

jak se chovají bohové nikoli proto, aby ukojily jejich zvědavost nebo je pobavily, ale aby lidé mohli bohy napodobovat a sami božství prožívat.“⁶

Walter F. Otto odmítá pojetí mýtu coby způsobu uvažování, sám mýtus definuje jako „prazkušnost, která se stala zjevnou“⁷, a to v kultu, který je s mýtem pevně spjat. Kultem rozumí Otto „specifický postoj člověka, v němž se ztvárňuje mýtus sám.“⁸

2.2 Pojem mýtus

Zadáme-li v současnosti do internetových vyhledávačů slovo mýtus, získáme obvykle tisíce odkazů. Mezi prvními odkazy však často nalezneme stránky, které se věnují mýtům o hubnutí, mýtům o zimních pneumatikách, mýtům o krmení koček atd. Toto nadužívání pojmu mýtus je v poslední době častým nešvarem, na první pohled by se tak mohlo zdát, že za mýtus může být označeno cokoliv.

Způsob práce s pojmem mýtus mnoho autorů kritizuje. Popularitou pojmu mýtus se zabýval např. již v 70. letech 20. století Steblin-Kamenskij. Používání slova mýtus se podle něj stává jakousi manýrou literatury „a jak se sluší na módní slova, ztrácejí konkrétní význam a používají se hlavně jako prostředek, jak dodat stylu eleganci“.⁹ Eliade přináší v souvislosti s chybným použitím výrazu mýtus Jungovu myšlenku, že společnost hledá výplň prázdného místa, které po rozpadu mýtu v moderní společnosti vzniklo.¹⁰

Pokusy o oživení mýtu a prázdnotu, kterou se společnost snaží zaplnit, zmiňuje např. Sokol. Nejen v moderní společnosti se tyto snahy objevovaly. Zatímco např. vědě slouží pojem mýtus jako berlička při popisu věcí, které společnost není schopna rozumově přijmout, pokusy oživit mýtus totalitními vládci 20. století končily katastrofálně. Mýtus se v rukou těchto ideologů stával prvkem manipulace, který již s mýtem neměl nic společného, co víc, představu a význam pojmu mýtus tyto pokusy ještě více deformovaly.¹¹

⁶ ARMSTRONGOVÁ, Karen; KOVAŘÍK, Štěpán. *Krátká historie mýtu*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2006. ISBN 8072037501. Str. 11.

⁷ OTTO, Walter F. Mýtus a slovo. In REZEK, Petr. *Mýtus, epos a logos*. 1. vyd. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1991. ISBN 8085241072. Str. 15.

⁸ Tamtéž, str. 19.

⁹ STEBLIN-KAMENSKIJ, Michail Ivanovič; KOZÁKOVÁ, Libuše. *Mýtus a jeho svět*. Praha: Panorama, 1976. Str. 25

¹⁰ ELIADE, Mircea; VÍZNER, Jiří. *Mýty, sny a mystéria*. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 1998. Str. 14.

¹¹ SOKOL, Jan. *Malá filosofie člověka / Slovník filosofických pojmů*. Třetí rozšířené vydání. Praha : Vyšehrad, 1998. Mýtus a logos. ISBN 80-7021-253-5. Str. 66-67.

Kritikem nepřesného používání výrazu mýtus byl také Walter F. Otto. Poukazuje na to, že dnes je často za tzv. mytické považováno téměř vše, co bylo nějakým způsobem překonáno či vyvráceno. „Tak se za ‚mytické‘ označují zkušenosti a pozorování, která se ukázala na základě nových zkušeností jako mylná, např. že Slunce se otáčí kolem Země.“¹²

V podobném duchu začíná také Karen Armstrongová svoji práci *Krátká historie mýtu*, kde říká: „Dnes slovo ‚mýtus‘ často používáme pro popis něčeho, co prostě není pravda. Když na politika vyjde najevo nepěkná věc, bude tvrdit, že se nic podobného nikdy nestalo, že je to ‚mýtus‘.“¹³

Opatrnost při používání výrazu mýtus je tedy na místě. Jak bylo uvedeno výše, dnes se s pojmem mýtus či mytické spojuje široká škála témat, přičemž mýtus sám o sobě je zde spíše synonymem pro pověst či legendu. Jak uvádí Eliade, „běžný jazyk zaměňuje mýtus s báchorkami“.¹⁴

Pojmem mýtus a jeho problematičtým používáním se zabývá i autor spíše sociologicky zaměřený - Jiří Kabele. Ve své práci o sociální konstrukci reality uvádí vlastní pojetí mýtu, který definuje obsahem. Ten se, aby bylo možné určitý obsah mýtem označit, musí dotýkat „zrodu, původu či zániku jednotlivce nebo společenství, které jsou líčeny tak, že se na nich podílejí transcendentní činitelé“.¹⁵

2.3 „Tajemství hradu Houska“ z pohledu mýtu

Z výše uvedených pojetí mýtu je zřejmé, že tajemno a příběhy spojované s hradem Houska, se kterými se setkáváme v tisku, na internetu atd., nevykazují mytické rysy. Neříkají nám nic o člověku a jeho místě na světě, nepracují se symbolikou, ani neodkazují na zlatý věk. S „Tajemstvím hradu Houska“ není spojen ani žádný kult, obřad, rituál, nemá nic do činění s božským světem, který by mohl být zrcadlem naší současnosti. Jsou to vyprávění pevně zasazená do historického a kulturního kontextu, která nic

¹² OTTO, Walter F. Mýtus a slovo. In REZEK, Petr. *Mýtus, epos a logos*. 1. vyd. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1991. ISBN 8085241072. Str. 7.

¹³ ARMSTRONGOVÁ, Karen; KOVAŘÍK, Štěpán. *Krátká historie mýtu*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2006. ISBN 8072037501. Str. 12.

¹⁴ ELIADE, Mircea; VÍZNER, Jiří. *Mýty, sny a mystéria*. Vyd. 1. Praha : Oikoymenh, 1998. Str. 13.

¹⁵ KABELE, Jiří. *Přerody: principy sociálního konstruování*. Vydání první. Praha : Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy, 1998. ISBN 80-7184-359-8. Str. 311.

nevypovídají o smyslu našeho bytí. Nezapadají ani do jedné z tematických kategorií mýtů, jak je popisuje Ivo T. Budil, tedy mýtus kosmogonický, teogonický, etiologický a heroický.¹⁶

Pokud však není „Tajemství hradu Houska“ mýtem, čím tedy je? Tato práce bude vývoj a paralelní linie houseckého příběhu sledovat, od úvodních inspiračních zdrojů až po současnost. Bude sledovat, jakým způsobem společnost s tímto tématem pracovala a pracuje, jak hluboce je tento příběh, často prezentovaný za realitu, ve společnosti zakořeněn. Bude sledovat cestu člověka a společnosti, která „Tajemství hradu Houska“ vytvořila.

3 Konstrukce reality

3.1 Sociální konstrukce reality podle Bergera a Luckmanna

Teorie sociální konstrukce reality P. Bergera a T. Luckmanna byla představena a popsána v knize *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, která poprvé vyšla v 60. letech 20. století.¹⁷

Teorie přináší myšlenku, že to, co člověk vnímá jako realitu, je jeho vlastním výtvořem, udržovaným a rozšiřovaným v rámci sociální interakce. Sociální svět, který člověk takto vytváří, je světem institucí, tedy typizovaných pravidel, která dávají společnosti řád.

Základními pojmy, se kterými autoři teorie pracují, jsou realita, kterou autoři definují jako „vlastnost náležející jevům, kterým přisuzujeme existenci nezávislou na naší vlastní vůli“¹⁸, a vědění „jako jistotu, že tyto jevy jsou skutečné a jsou nositeli určitých vlastností“¹⁹. Zároveň však zdůrazňují, že oba pojmy jsou v rámci rozdílných sociálních kontextů relativní. Sociologie vědění má podle Bergera a Luckmanna hlavní úkol ve studiu procesů, kterými se pro běžného člověka „realita“ vytváří.

Realitou číslo jedna je pro člověka každodenní život. Vnímá ji jako samozřejmě danou a na rozdíl od ostatních realit ji sdílí s ostatními, skrze ni získává jeho svět smysl. Tento svět

¹⁶ BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Vyd. 3. Praha : Triton, 1998. ISBN 8072540017. Str. 201.

¹⁷ BERGER, Peter L; LUCKMANN, Thomas; SVOBODA, Jiří. *Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 8085959461.

¹⁸ Tamtéž, str. 9.

¹⁹ Tamtéž, str. 9.

je však právě lidským myšlením a činností člověka tvořen a zároveň jako realita udržován a vnímán. Oproti každodenní realitě jsou ostatní reality spíše užší okruhy významů a zkušeností.²⁰

Dialektický proces vytváření reality každodenního života v rámci sociální interakce má podle autorů tři základní části: externalizaci, objektivaci a internalizaci. Externalizované produkty lidské činnosti získávají svoji obecnou platnost procesem objektivace a stávají se tak součástí našeho světa, srozumitelnou a sdílenou. Objektivace jsou základem každodenní reality, bez nich by tuto realitu nebylo možné vytvořit. Zvláštním typem objektivace je znak. Jeho specifickou vlastností je odkaz na určitý subjektivní význam, který do něj byl již v okamžiku vzniku vložen. Přestože každá objektivace znakem být může, ne všechny byly s tímto záměrem tvořeny.²¹

Znakových systémů existuje celá řada. Nejdůležitějším z nich je jazyk, který tvoří spojnici s realitou každodenního života. Jazyk označují Berger s Luckmannem jako prostředek, jenž nutí člověka přistoupit na konkrétní jazyková specifika. Je nástrojem objektivace širokého spektra našich zkušeností, které můžeme dále sdílet v anonymizované podobě díky vytvářeným typizacím²² – v rámci procesu institucionalizace. Jazyk tvoří nejrůznější významové oblasti, tzv. sémantická pole, jimiž lze „objektivizovat, uchovávat a hromadit jak osobní, tak dějinnou zkušenost“²³, a na tomto základě pak budovat sociální zásobu vědění.

Sociální zásoba vědění obsahuje širokou škálu informací z mnoha různých oborů, vždy ale pracuje s realitou na základě našeho povědomí o konkrétním oboru či oblasti vědění. Přesto však nepřináší kompletní informaci o světě. Zatímco některé oblasti jsou nám známy detailně, o mnohých máme povědomí jen velmi mlhavé.²⁴

Důležitou v procesu konstrukce reality je také legitimizace, která je potvrzením již vytvořených významů. Děje se tak pomocí vysvětlování či předávání tradic. Legitimizace probíhá na několika rovinách. První se objevuje při předávání jazykových objektivací, kdy

²⁰ BERGER, Peter L; LUCKMANN, Thomas; SVOBODA, Jiří. *Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 8085959461. Str. 25-31.

²¹ Tamtéž, str. 40.

²² Tamtéž, str. 41-44.

²³ Tamtéž, str. 46.

²⁴ Tamtéž, str. 49.

hlavním nástrojem je zde slovní zásoba. V této úrovni se tvoří základ „samozřejmého vědění“²⁵.

Druhá úroveň legitimizace probíhá pomocí legend, pohádek, ponaučení a přísloví, pomocí nichž je vysvětlován vzájemný vztah různých skupin objektivních významů. Třetí úroveň odkazuje na teoretický základ vycházející z určitého souboru vědění. Čtvrtou úroveň představují symbolické světy. Symbolickým procesem je v tomto pojetí pro Bergera s Luckmannem označování významů, které stojí mimo každodennost. Symbolické světy jsou utříděnými významovými celky, které integrují objektivní i subjektivní realitu našeho světa, kterému tak dávají řád a smysl.²⁶

Poslední, nikdy nekončící složkou zmiňovaného dialektického procesu je internalizace. Jedná se o socializační proces, kdy jedinec vstřebává postoje a myšlenky svého okolí a postupně se s nimi subjektivně ztotožňuje. „Internalizace v obecném slova smyslu je východiskem nejprve pro porozumění ostatním lidem a pak pro chápání světa jako společenské reality, jež má určitý význam.“²⁷

Člověk se tak začleňuje do společnosti, prochází procesem socializace, seznamuje se s objektivní realitou, tvořenou světem institucí, tedy životními pravidly, která jsou mu prezentována významnými druhými. Tím, jak se vědomí člověka osamostatňuje, rozšiřuje se jeho svět. Také v souvislosti se zapojením do dělby práce pak dochází k sekundární socializaci, tedy internalizaci nových souborů významů, čímž je vytvářena subjektivní realita každého jedince.²⁸

Jak dále autoři uvádějí, vztah mezi subjektivní a objektivní realitou je třeba neustále udržovat, protože především subjektivní realita je neustále ohrožována novými významy, definicemi atd., a to jak v běžném životě, tak i v období krizí. I zde mají nezanedbatelný vliv významní a méně významní druzí (chór), skrze které si člověk neustále svoji subjektivní realitu potvrzuje. Nejdůležitějším prostředkem v tomto procesu je verbální komunikace.²⁹

Konverzace, jak autoři dále uvádějí, je zde však nejen nástrojem pro udržování reality, kterou tak neustále potvrzuje, ale také realitu sama vytváří. Témata, která jsou

²⁵ BERGER, Peter L; LUCKMANN, Thomas; SVOBODA, Jiří. *Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 8085959461. Str. 95.

²⁶ Tamtéž, str. 93-102.

²⁷ Tamtéž, str. 129.

²⁸ Tamtéž, str. 130-136.

²⁹ Tamtéž, str. 146-149.

předmětem konverzace, jsou tak neustále potvrzována jako aktuální, naopak témata v hovoru opomíjená pomalu svoji subjektivní realitu ztrácejí. „Aby byl konverzační aparát schopen subjektivní realitu účinně udržovat, musí být jeho vliv trvalý a důsledný.“³⁰

3.2 Sociální konstrukce reality podle Kabeleho

Konstrukcí reality se zabýval také již zmiňovaný Jiří Kabele, který v 90. letech 20. století rozpracoval myšlenky Bergera a Luckmanna v knize *Přerody: principy sociálního konstruování*.³¹ Kabele proces konstrukce reality pojímá jako duální, kde vedle institucionalizace, která je jádrem práce jeho předchůdců, staví ještě proces narativizace. Tu definuje jako „zpodobňování jedinečných běhů dění pomocí vyprávění“.³²

Narativizace přichází ke slovu v období krizí, kdy již samotná institucionalizace není schopna reprodukce a proměny sociálního světa. Právě příběhy, které lidé v těchto obdobích vytváří, jim pomáhají tyto těžké chvíle překonat.³³

V rámci narativizace hovoří Kabele o tzv. prvotní narativizaci - žitých kvazi příbězích, tedy o přímých zážitcích aktérů dění. Dále rozlišuje tzv. druhotnou narativizaci, kde probíhá již samotné vyprávění prožitých událostí. Ve třetí fázi se z těchto historek tvoří biografie a historie a ve čtvrté fázi konstrukce těchto příběhů vrcholí.³⁴

V této souvislosti se autor zabývá také termínem fikce. Tu definuje jako „status připisovaný transcendentím, které jsou rozpoznány jako dílo představivosti. Je odpoutáním od reality, které však může být mostem k transcendentnu (pozitivnímu i negativnímu). Fikce není na rozdíl od reality pro osobu závazná. Může však být jejím napodobením – jako kdyby realitou – anebo doplňuje realitu coby potencialita a hypotéza“.³⁵

Rozdíl mezi fikcí a realitou není v mnoha případech příliš velký. Jak autor uvádí, lidé často ani nechtějí po rozdílech pátrat a raději zůstávají v určité nejistotě, než aby se vystavili

³⁰ BERGER, Peter L; LUCKMANN, Thomas; SVOBODA, Jiří. *Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 8085959461. Str. 151.

³¹ KABELE, Jiří. *Přerody: principy sociálního konstruování*. Vydání první. Praha : Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy, 1998. 394 s. ISBN 8071843598.

³² Tamtéž, str. 59.

³³ Tamtéž, str. 159.

³⁴ Tamtéž, str. 160.

³⁵ Tamtéž, str. 366.

případným negativním zjištěním, čímž často dochází k popírání skutečnosti jako takové. V mnoha případech mohou fikce budit zdání pravděpodobnosti tak silně, že jsou společností považovány za realitu, nevědomě, ale i s určitým záměrem.³⁶ Významným zprostředkovatelem těchto obsahů jsou podle Kabeleho média.³⁷

3.3 Média v procesu konstrukce reality³⁸

Média, jak uvádí Jiráček a Burton³⁹, se stala běžnou součástí naší komunikace. Jsou nástrojem pro výměnu informací, zároveň se přímo podílejí na socializaci jedince a ovlivňují celkovou podobu společnosti, její hodnoty, názory a normy, podle kterých funguje. Činí tak prostřednictvím mediálních sdělení, která je možné definovat jako veškerý obsah, který média publiku nabízejí.⁴⁰

Média tedy nejen zprostředkovávají a přenášejí informace a tím i konstrukty subjektivní reality, ale sama se také přímo na konstrukci reality aktivně podílejí. Stereotypy, které o určitém jevu či sociální skupině média vytvářejí, tyto produkty médií, jsou právě onou konstruovanou realitou.⁴¹

Z teorie sociální konstrukce reality tedy vychází přesvědčení, že média jsou schopna „definovat společensky platné významy a ovlivňovat publikum, ať už nastolováním témat, či ‚kultivováním‘ postojů ke skutečnosti“.⁴²

Tuto myšlenku detailněji rozpracovává McQuail, a to termínem „definování situace“. Vychází přitom z výroku sociologa W. I. Thomase: „pokud lidé definují situace jako reálné, pak tyto situace ve svých důsledcích reálné jsou.“⁴³ Procesu konstrukce reality

³⁶ KABELE, Jiří. *Přerody: principy sociálního konstruování*. Vydání první. Praha : Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy, 1998. ISBN 8071843598. Str. 82-84.

³⁷ Tamtéž, str. 174.

³⁸ v této kapitole částečně vycházím ze své předešlé práce k tomuto tématu, viz. KOLÁŘOVÁ, Dana. *Mediální obraz hradu Houska*. [s.l.], 2010. 8 s. Návrh kvalitativního výzkumu. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií.

³⁹ BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6. Str. 14-15.

⁴⁰ Tamtéž, str. 21.

⁴¹ JIRÁK, Jan; KÖPPOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7. Str. 146.

⁴² Tamtéž, str. 165.

⁴³ MCQUAIL, Denis; JIRÁK, Jan; KABÁT, Marcel. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání první. Praha : Portál, 1999. 368 s. ISBN 80-7178-200-9.

podle Jiráka a Köpplové⁴⁴ napomáhá opakování stejných témat, která se v mediálních sdělení objevují. Publikum, tedy příjemci mediálních sdělení, tímto opakováním získává pocit, že informace v těchto sděleních obsažené odpovídají realitě. Burton a Jirák tuto myšlenku ještě rozvíjejí přesvědčením, že čím méně předchozích informací lidé o konkrétním tématu mají, tím spíše mají tendenci předkládanému obsahu věřit.⁴⁵

Jak dále uvádí Jiráka a Köpplová, jsou to často vlastníci médií, kteří ovlivňují sdílený obsah, čímž podporují ty konstrukce, které jim vyhovují, ať již z politického či ekonomického hlediska. V rámci médií se tento postup, který je často ukazatelem důležitosti jednotlivých zpráv pro publikum, označuje jako nastolování agendy. „To znamená, že média určitá témata vyhledávají, preferují a vracejí se k nim.“⁴⁶

Mediální sdělení jsou tedy zároveň také zbožím, kdy podle Jiráka a Köpplové je hlavním faktorem, který ovlivňuje výslednou podobu mediálních sdělení, zisk. „V zásadě tak můžeme chápat moderní média jako specializovaný průmysl zaměřený na to, aby nabízel výrobky, které kultivují (tedy uspokojují a současně formují) poptávku po nejrůznějších informacích, zábavných obsazích a dalších komoditách.“⁴⁷

Vyhledávání témat a vhodných zdrojů je dalším aspektem práce médií, který však funguje oběma směry. Jak uvádí McQuail, zatímco média neustále hledají témata ke zpracování, mnoho témat naopak neustále hledá média, která by se jim věnovala. Média jsou tak místem, kde se setkává snaha různých subjektů prezentovat vlastní verzi sociální reality se zájmem a tlakem čtenářů, kteří vyžadují po médiích hodnověrnou informační službu. Média sama tedy vyhledávají a budují vlastní zdroje a kontakty, zároveň se však vytváří okruh lidí, kteří chtějí být s médii v kontaktu a zajistit si jejich zájem. Jak McQuail dodává, „média si v nesčetných kombinacích a permutacích slouží jako zdroj navzájem“.⁴⁸

⁴⁴ JIRÁK, Jan; KÖPPOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7. Str. 124.

⁴⁵ BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6. Str. 356.

⁴⁶ Tamtéž, str. 239.

⁴⁷ JIRÁK, Jan; KÖPPOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7. Str. 38.

⁴⁸ MCQUAIL, Denis; JIRÁK, Jan; KABÁT, Marcel. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání první. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-200-9. Str. 252.

3.4 „Tajemství hradu Houska“ - konstrukce reality

Berger s Luckmannem se ve své práci zabývají konstrukcí reality v rámci vzniku sociálního řádu a vytvářením sociální zásoby vědění. Postupy, které jsou v tomto procesu využívány, je možné vztáhnout i na tvorbu obecného povědomí o významech, které jsou společností a pro společnost vytvářeny, prezentovány a sdíleny a jejichž subjektivní realita se stává skutečností, velmi často za přispění médií.

Jedním z příkladů vytvořené skupiny sdílených významů, které jsou dnes pevně zakořeněny v povědomí široké veřejnosti a jsou považovány za reálné ve smyslu definice Bergera a Luckmanna, které uvádím v kapitole 3.1, je právě „Tajemství hradu Houska“. Jak jsem se měla možnost přesvědčit v průběhu práce, toto téma, které se v plné šíři objevilo v polovině 90. let 20. století, je dnes známé i lidem, kteří Housku a tajemství, kterým je obestřena, vnímají jen zprostředkovaně skrze média a kontakty s přáteli, bez vlastní osobní zkušenosti. Housecký příběh sám o sobě pak může posloužit jako příklad onoho procesu konstrukce reality, kdy objektivací a následnou legitimizací vytvořeného symbolického světa došlo k začlenění prezentovaných významů do sdílené zásoby vědění. V určitých momentech vývoje pak lze vysledovat i prvky narativizace, kterou se ve své práci zabývá Kabele, viz. kapitola 3.2.

„Tajemství hradu Houska“, celkový obraz či povědomí, které dnes o hradu máme a jenž považujeme za skutečné, je tedy konstruktem, výsledkem lidského snažení za přispění doložitelných postupů a nástrojů, které mapuje tato práce.

3.5 Inspirační zdroje „Tajemství hradu Houska“

„Tajemství hradu Houska“ vychází především z pověsti o bráně do pekla, na které byla Houska údajně postavena, aby sloužila jako jakási pekelná zátka. Tento motiv se poprvé objevuje v *Kronice české* Václava Hájka z Libočan, kde u událostí z roku 878 uvádí: „A když byl dokonán, nalezena jest nedaleko od toho hradu díra jedna u veliké skále, v kteréžto díře množství rozličných duchuov obývalo, kteříž pomalu více a více lidem tu obývajícím překážku činili a někdy v rozličných hovad tvářnosti proměňující se lidem po cestách chodícím se ukazovali tak hrozně, že tudy lidé nesměli choditi, takže pro rozličné lidem od týchž duchuov

překážky a přístrachy ten hrad byl pustý zuostaven.“⁴⁹ Co vedlo Václava Hájka z Libočan k výše uvedenému tvrzení je dnes složité odhadovat, nicméně je třeba mít na paměti, že příběhy v kronikách nelze ve většině případů považovat za výpověď o době, ve které se příběh odehrává, ale o době vzniku tohoto příběhu.⁵⁰

Na úrovni spekulace se tedy můžeme domnívat, že vzhledem k tomu, že Hájek z Libočan konvertoval roku 1521 ke katolictví, a že *Kroniku českou* psal na objednávku české katolické šlechty,⁵¹ mohla být tato pověst nástrojem, jak odlákat místní obyvatelstvo od pohanského obětiště. Jeho existenci připouští v rozhovoru ze 7. 7. 2010 dr. Ladislav Smejkal z Vlastivědného muzea v České Lípě, když říká: „Mohlo tam být nějaké pohanské obětiště, protože ta byla především na místech, která byla za prvé vyvýšená, za druhé musela být v určité historické době viditelná, to znamená, ten typ skal, kterým se tady říká kazatelny. Odtud tedy je možné hovořit, nebo prostě se nějakým způsobem vystavovat lidem do dost širokého okolí a je zajímavé, že hlas lidský je bez jakékoliv zesilovací techniky (*pozn. z Housky*) dost daleko slyšet.“

Po více než třech stoletích navazuje na Hájka českolipský profesor Ernst Wenzel povídkou *Princ Marcipán* z roku 1870.⁵² Děj povídky se odehrává v průběhu 17. století. Hlavní postavou je zde chlapec, syn perníkáře z České Lípy Krištof Štrobach, který ve střelecké soutěži vyhraje titul krále střelců a do života si odnáší přezdívku Princ Marcipán. Jako voják se seznámí s Ryšavcem - uprchlým odsouzcencem na smrt, kterému pomůže v nouzi a ten mu za to prozradí, kde na Housce ukryl před lety poklad. Společně s dalšími pak jedou na označené místo, na tzv. čertovu jámu. Jedná se o místo nedaleko hradu, kde údajně pravidelně straší a kde se podle dávných pověstí nalézá vchod do pekla. Plni obav ještě vyslechnou příběh o vězni, který se za slib propuštění uvolil nechat se do jámy spustit. Po spuštění do jámy začal vězeň křičet, ať ho vytáhnou a raději setnou, než aby pobýval ještě chvíli uvnitř oné jámy. Jámu pak místní zkoušeli zasypat, ale neúspěšně, jáma se pořád boří hlouběji. Nakonec zazní obava, že zmíněný Ryšavec skupinu pouze láká do léčky a sám je spolčen s temnými silami.

⁴⁹ HÁJEK z LIBOČAN, Václav. *Kronika česká*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1981. Str. 169.

⁵⁰ KARBUSICKÝ, Vladimír. *Báje, mýty, dějiny : Nejstarší české pověsti v kontextu evropské literatury*. Vyd. první. Praha : Mladá fronta, 1995. ISBN 80-204-0524-0. Str. 8-9.

⁵¹ *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích : 3. svazek*. Praha : Diderot, 1999. Hájek z Libočan, Václav, ISBN 80-902555-5-8. Str. 124.

⁵² WENZEL, Ernst. Princ Marcipán. In MALÝ, Jakub. *Nový Pražský Kalendář pro město i venkov na obyčejný, 365 dní mající rok po Kristově narození 1870. : Spolu i kniha zábavná a poučná*. Praha : Tiskem a nákladem Synů Bohumila Haase, na Starém městě, v bývalém klášteře sv. Anny, 1870. Str. 65-80.

Na Wenzela navazuje na konci 19. století August Sedláček poznámkou v souvislosti s postavením barokního kostelíka nedaleko Housky okolo roku 1612. Sedláček vychází z Hájkovy pověsti o díře u hradu a z Wenzelova příběhu, dnes už samostatné pověsti o odsouzení, který však posouvá v čase. Doslova uvádí: „I stalo se, že seděl tehda člověk ve vězení a slíbeno mu odpuštění, jestli se po provaze do té díry spustí a ji ohledá. Když ho však spustili, křičel, aby mu raději hlavu srazili. Když ho vytáhli, vypravoval, že mu z velikého smradu, křiku a vřesku tak bylo zle, že nic neviděl. Tedy lidé jinak nemyslili, než že to je vchod do pekla.“⁵³ Lidé se pak snažili díru marně zasypat, zdála se bezedná. Nakonec se jim to však podařilo a na místě postavili kostelík, který byl roku 1830 zbořen.

Posledním, a nutno zdůraznit, že zcela autonomním inspiračním zdrojem je povídka PhDr. Františky Vrbenské, která se objevila roku 1996 v knize *Čas hradů v Čechách 3*. Zde se objevuje tzv. Dopis Eduardovi, který měl na pozdější vývoj „Tajemství hradu Houska“ vliv srovnatelný s prací Hájkovou či Sedláčkovou. Z těchto důvodů jej zde celý cituji:

„Milý Eduarde,

všechno se mi drolí pod rukama, v co doufám, zavadne, zas netušená naděje se zrodí... Starosti mám, s holkou svou, Lori, s dítětem svým, nechte si vyprávět, až se zas uvidíme. Vzpomínáte na můj dopis z června - zkoušky jsem složil - a - Eduarde! - jak by mi život v jeden díl končil, jak by mě zazdívali do kamení -. Strobach mi předhazuje, že jsem bledý a zasmušilý. Ponoukl mne k cestě na Tejšov, dvakrát přemlouvát nemusil - vejlet jsem podniknul co balšám na své chmurné rány. Rieger mladý šel s námi, a Trojan; má dobré básně - budu-li kdy já ty své číst co vydané!

Večer v Tejšově holky na nás braly. Hostinský nechtěl dáti večere, i řekl jsem mu, že jsem policejní komisař - ten hnedky lítal! Rieger pak politizoval, troupl, Trojan mluvil, že má v Litoměřicích příbuzného Durasem notářem a justiciářem, že by potřeboval amanuensise - a já chci z Prahy! Rozloučili jsme se na Žebrácku, já ruče upaloval k Litoměřicům, abych sobě místo pojistil. Nazítří na silnici litoměřické před Bohušovicemi mne přepadla nevýslovná touha - když se dám vpravo, přes lesy a hory, za pár mílí doputuju k Housce a Bezdězu - kdo ví, kdy je zas zhlídnu!

⁵³ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrže království českého : Díl desátý-Boleslavsko*. Třetí vyd. Praha : Argo, 1895. ISBN 80-7203-060-4. Str. 251-252.

Došel jsem na Housku s druhé hodiny po půlnoci. Císařský háv nebes, lesy šuměly nočním vánkem, jasno všude, lampy nepotřebí - v duši horší temnota. Jeť prý na hradě jáma, sluje jakási vede do pekla. Jedni praví, že ji sám ďábel vykopal, jiní, že alchymisti prorazili. Jda po nádvoří, v hlubokých stínech zahlédl jsem temnější - otvor v podzemí.

Do té pekelné jámy spustili kdys zločince - Eduarde, mně té chvíle bylo zoufaleji, než dávnému odsouzenci - táhlo mě to v neznámé hlubiny stezkou neznámou! Pro tu chvíli zažehl jsem borovou soušku, a - Eduarde, já se toho odvážil - vlez jsem do té díry. Chvíli sestupuju - podobné chodby bývaly na Dobytčím trhu, co klučik jsem jimi prolézal - závanem z hlubiny louč zhasla.

Kolem děsivá nicota, noha se třásla na výstupcích kamení, chrastění kostlivců, světlo modravé, co odraz na hladině, v něm stíny jak strašidla... Když jsem k sobě přišel - Eduarde - já byl v pekle - nebo v zimničných snách...

Mraky bledé, slunce nevidno, nebe povlečené obrovitou sítí pavoučí. Povětří sytila síra, prach a čoud, štípal v plicích, že jsem stěží dýchal. Pomíšený hluk se rozléhal, dunění a polutlumené ryčení - lkala zem z roztaveného kamene. V útesech pískovcových vyhlodaná doupata plála nadpřirozeným jasem, žlutým, bílým, sinavým. Kostliví netvoři se vypínali nad vrcholky bradel, porostlých sežehlými křovinami - ratolestí nevidět.

Bytosti lidské, s lícemi změněnými, začasté nevidomé, namnoze šaškovskou veteší oděné, chvátaly v zástupech co vichřicí hnány rmutným labyrintem. Štvály je Dantovy ďábelské, chechtající se měchy s očima ohnivýma - vsávaly a polykaly ty nešťastníky. Eduarde, já myslel, že zšílím - ouzkost a smutek mě pojaly ze strašlivé končiny. Pekelných nástrojů jsem se nebál: po chvíli jsem přivyknul, dalo se jim utýct - zatracenců jsem želel, že se v hořkém chvatu míjejí, na sebe nepromluví, bez pousmání, bez pozdravu.

Talácel jsem se valícím davem, nikdo si mě nevšiml, nikdo na mě nepohlédl, až dívčina jakási v šedé elfí říze, zářivá co anjel, ve zlatých vlasech černou čelenku, obepínající tvář - pousmála se na mne. Přistoupil jsem k ní, v zoufání svém pravím: "Jsem v pekle..."

Zavrtěla hlavou - já se leknul, že mi nerozumí. Tu sňala z hlavy tenkou pásku, já se opakoval; smála se, řkouc po česku zpěvavým hlasem, leč rychle a podivným přizvučením: "To si myslí mnohý... Po světě je hůř." Sáhla na skříňku, co u boku nesla, odklopila víko - já uzřel živý obraz, Eduarde, ty vidiny se měnily a přelévaly - na nich skutečné peklo horoucí.

Člověk nemůže popsat, co vidiny ve skříňce ukazovaly. Všeckny mé noční přístrachy se otevřely, všecky temnoty, plameny, propasti, lidi co larvy - kéž bych oči mohl otevřít mimo vidění své...! Rakev temnoty a červů, bolestí, hrůznost jsem nejdrtivější děsivější otevřeného hrobu... Hrůza... Eduarde, kéž bych směl zapomenout!

"Jestli toto není peklo, kde tedy jsem?" táži se vyjeven - člověk je slabé zvíře.

"V Praze, předci," odvětila sličná Dídó. Mně se zatmělo před očima. Vzpomněl jsem na legendy, kdy člověk opustiv domov, vrací se po řadě roků: "Který letopočet?" vyhrkl jsem.

"Dva tisíce šest," pronesla. Zakroužila prstem po čele - zmizela mi.

Já jí nevěřil, Eduarde - budoucnost nemohla být hrozivější mých nočních můr! Bloudil jsem - mezi domy - útesy, tak vidím v povzdálí utěšené villy, zeleň, bílé zídky... Utíkal jsem k nim: zas nebylo viděti živáčka, jen psi štěkali za vysokými ohradami. Najednou zhlídnou kovový plot, kolem trocha křoví, uvnitř jáma, zpustlé rozvaliny - smetí kolem...! Já to místo poznal, Eduarde - poznal jsem ho! Kdybych paměť ztratil, stála tam cedule, na ní ouředním hranatým písmem, špatným českým jazykem sepsané, co za místo se zde nachází...

Já to místo předce znával, kolem lesy hluboké a stinné. Sedával jsem tu, slýchal hlahol rohů, třeskot mečů, zvonění pohárů v bůjné pitce! Ty ruiny ponuré - toť byvší Hrádek krále Václava! Tma mě zachvátila - víc nevím. Zbudil jsem se na Housce, promočený rosou. Zlý, divný sen - hrozné tušení! Pište mi, Eduarde - pište, co nejdřívěji!

Praha, 10. srpna 1836

Karel Hynek⁵⁴

4 Historie hradu Houska

O rané historii hradu nemáme příliš mnoho informací. Názory na okolnosti, za kterých byl hrad založen a především na časové zařazení do historického rámce, se velmi různí. Pro účely této práce jsem se rozhodla vycházet ze stavebně historického průzkumu, který provedl

⁵⁴ MYSLIVEČEK, Milan; KOUBOVÁ, Ludmila; VRBENSKÁ, Františka. *Čas hradů v Čechách* 3. Vyd. 1. Praha : Horizont, 1996. ISBN 80-7012-086-X. Str. 80-81.

kolektiv historiků ČSAV v roce 1985 v čele s D. Líbalem.⁵⁵ Přestože tento průzkum nechává některé otázky otevřené, jedná se o nejnovější takto odborně zaměřenou práci s houseckou tematikou, ve které se autoři snaží o racionální pohled na historii hradu, podložený výsledky architektonického průzkumu, bez zbytečných spekulací.

4.1 Historie hradu do roku 1924

Hrad Houska leží v Dubské pahorkatině, téměř na půl cesty mezi Bezdězem a Kokořínem. Hrad byl údajně na tomto místě založen pšovanským knížetem Slaviborem, otcem sv. Ludmily, který jej pojmenoval po svém synu Housekovi. Tolik pověst, kterou zmiňuje Václav Hájek z Libočan.⁵⁶

Co se týče jména hradu, existuje několik možných vysvětlení. Jak uvádí J. V. Šimák,⁵⁷ jméno hradu je patrně odvozeno od místního názvu skály, na které hrad stojí.

Podle nejnovějších informací pochází první písemná zmínka o Housce z roku 1291,⁵⁸ dále pak z roku 1316,⁵⁹ kdy se na smírčí listině mezi Janem Lucemburským a Jindřichem z Lipé objevuje mezi svědky Hynáček z Housky. Hynáček byl synem Jindřicha (Hynka) z Dubé, jednoho z předních šlechticů u dvora Václava II.⁶⁰

Někteří autoři kladou dobu založení hradu do období vlády Václava II.⁶¹ nebo dokonce již Václava I.⁶² Zmiňovaný stavebně historický průzkum vyvrátil mnohé spekulace a dohady ohledně časové posloupnosti výstavby Housky a blízkého Bezdězu. Podle výsledků rozboru architektonických prvků došel kolektiv D. Líbala k závěru, že „kapli na Housce lze datovat do

⁵⁵ LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. Stavebně historický průzkum hradu Houska. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. s. 141-158.

⁵⁶ HÁJEK z LIBOČAN, Václav. *Kronika česká*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1981. Str. 169.

⁵⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Kniha o Housce : Díl první*. Praha : Vydáno nákladem zboží houseckého, 1930. Str. 25.

⁵⁸ Restaurování nástěnných maleb v kapli na hradě Houska. In KŘÍŽKOVÁ, Olga. *Výroční zpráva za rok 2008 : Národní památkový ústav - územní odborné pracoviště v Liberci*. Praha : Národní památkový ústav, 2009. s. 33. Zmínka o Housce z roku 1291 v souvislosti s purkrabím Zavišem ze Stružnice původně pochází z Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars II, Annorum 1253 -1310 / opera Josephi Emler. Praegae : Sumtibus regiae scientiarum societatis Bohemiae. 1882. Str. 665.

⁵⁹ Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars III, Annorum 1311-1333 / opera Josephi Emler. Praegae : Sumtibus regiae scientiarum societatis Bohemiae : Prostat apud bibliopolam Ed. Valečka, 1890. Str. 122.

⁶⁰ LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. Stavebně historický průzkum hradu Houska. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. Str. 141.

⁶¹ např. DURDÍK, Tomáš. *Encyklopedie českých hradů*. 1.vyd. Praha: LIBRI, 1995. ISBN 80-901579-8-X. Str. 104.

⁶² VANÍČEK, Vratislav. *Velké dějiny země Koruny české : Svazek III..* 1. vyd. Litomyšl : Ladislav Horáček - Paseka, 2002. ISBN 80-7185-433-6. Str. 289.

70. let 13. století. Tehdy byl s největší pravděpodobností dokončen celý hrad.⁶³ Připouští dokonce variantu, že západní křídlo hradu vzniklo dříve, než Bezděz. Tyto dva hrady jsou podle průzkumu těsně spojeny, za zakladatele obou hradů průzkum označuje Přemysla Otakara II. Proč však Přemysl Otakar II. založil tak blízko sebe dva královské hrady, to patří podle kolektivu D. Líbala „k řadě historických tajemství, která patrně nebudou nikdy plně objasněna.“⁶⁴

Hynáček byl jedním z dlouhé řady pánů z Dubé, kteří hrad vlastnili až do roku 1432, kdy hrad koupil Jan ze Smiřic. Jeho potomci měli hrad v držení do začátku 16. století. Poté se roku 1502 majiteli hradu stávají Hrzánové.⁶⁵

Ti přestavěli gotický hrad na renesanční zámek, překryli vzácné gotické fresky v kapli novými a kapli samotnou rozdělili pomocí plochého stropu na dvě patra.⁶⁶

V dlouhé řadě následujících majitelů je jistě nutné zmínit Albrechta z Valdštejna, který Housku připojil roku 1622 k Frýdlantskému panství, po jeho vraždě roku 1634 hrad měnil poměrně rychle majitele. Roku 1639 byla Houska obsazena Švédy, kteří roku 1658 usilovali o její zboření. Důvodem této snahy byla obava Švédů, že by se nedobytná Houska mohla stát základnou vzbouřenců. Nebezpečí zbourání bylo zažehnáno díky rozhodnutí inženýra Pieroniho, který dal nakonec zbourat jen poplužní dvůr a zasypat hradní příkop, čímž obávaná nedobytnost Housky padla.⁶⁷

Další stavební úpravy, tentokrát klasicistní, na Housce prováděli Kounicové, kteří hrad vlastnili v období let 1700 až 1897. Po hraběnce Eleonoře Andrassy, která roku 1918 zdělila Housku po princezně Hohenlohe, se dalším majitelem stal 25. června 1924 prezident Škodových závodů a senátor Josef Šimonek.⁶⁸

⁶³ LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. Stavebně historický průzkum hradu Houska. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. Str. 156.

⁶⁴ Tamtéž, str. 157.

⁶⁵ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého : Díl desátý-Boleslavsko*. Třetí vyd. Praha : Argo, 1895. ISBN 80-7203-060-4. Str. 250.

⁶⁶ LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. Stavebně historický průzkum hradu Houska. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. Str. 150, dále např. KONOPÁSEK, Miroslav. *Kastelán o Housce*. Nymburk : VEGA-L, 2004. ISBN 80-86757-17-X. Str. 8.

⁶⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Kniha o Housce : Díl první*. Praha : Vydáno nákladem zboží houseckého, 1930. Str. 241-256.

⁶⁸ Tamtéž, str. 286.

4.2 Období let 1924 až 1945

Pan Josef Šimonek získal od krále Karla I. dědičný šlechtický titul barona. Kromě Housky koupil také statek v Lobči, zámek Stránov a další.⁶⁹ V letech 1924 – 1928 probíhaly na hradě stavební úpravy pod vedením architekta Karla Fialy, který se snažil vtisknout Housce, v této době již spíše zámku, zpět její gotický ráz. Ze závěrů stavebně historického průzkumu vyplývá, že ne všechny zásahy architekta Fialy byly zcela v pořádku, ke gotické přestavbě podle historiků „naštěstí“⁷⁰ nedošlo. Díky této stavební aktivitě byla ovšem roku 1928 objevena kaple s vzácnými gotickými freskami, i když i zde údajně Fiala napáchal spoustu škod.⁷¹

Fresky samotné byly detailně popsány kolektivem ČSAV pod vedením A. Bartuška v roce 1958, který časově řadí tyto malby do doby kolem roku 1330.⁷² Fresky jsou vysoce ceněny pro svoji zachovalost, výjimečné jsou však také svojí tematikou. Vedle tradičních pašijových scén se zde objevují i méně obvyklá zobrazení, např. Archanděl Michael jako rytířský světec bojující s drakem, což je výjev ve 14. století spíše neobvyklý, stejně tak výjev na schodišti, který zobrazuje kentaura, který míří lukem na člověka, stojícího se sepjatýma rukama. Kentaur s lukem jako takový však není, zvláště v románském umění, nijak neobvyklým motivem.⁷³

Po rekonstrukci až do roku 1939 sloužila Houska jako reprezentační sídlo rodiny Šimonkových. S vypuknutím 2. sv. války byl hrad majitelům zkonfiskován a údajně zde sídlila do roku 1945 komandatura SS.⁷⁴ Bohužel, v historii hradu je válečné období „bílým“ místem, o kterém se nezachovaly, kromě vzpomínek pamětníků, téměř žádné informace.

Jedním z mála zdrojů informací k tomuto období je práce Patricie Kennedy Grimstedové, která se zabývá restitucemi zabaveného majetku nacisty za 2. sv. války. Zde se uvádí, že Houska byla jedním z hradů, kam Úřad VII Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA) pod krycím názvem Burgund II převezl v průběhu válečných let celou řadu knih. Jednalo se

⁶⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Kniha o Housce : Díl první*. Praha : Vydáno nákladem zboží houseckého, 1930. Str. 287.

⁷⁰ LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. Stavebně historický průzkum hradu Houska. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. Str. 144.

⁷¹ Tamtéž, str. 153.

⁷² BARTUŠEK, Antonín, et al. *Gotická nástěnná malba v zemích českých 1 : 1300 - 1350*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství ČSAV, 1958. Str. 213.

⁷³ Tamtéž, str. 210.

⁷⁴ KONOPÁSEK, Miroslav. *Kastelán o Housce*. Nymburk: VEGA-L, 2004. ISBN 80-86757-17-X. Str. 10.

o knihy s okultní tematikou, bližší informace o jejich obsahu však nejsou známy. Jak dále uvádí P. K. Grimstedová, pro příslušníky SS byla patrně Houska přitažlivá i mystickými úkazy, které se zde údajně před několika stoletími staly.⁷⁵

4.3 Období let 1945 až 1990

Po skončení 2. sv. války a po následném znárodnění byl hrad využíván jako depozitář Národní knihovny. Z tohoto důvodu přibýly ke knihám, které na Housku svezla německá armáda, ještě svazky z dalších hradů v okolí, které za války sloužily také jako depozitáře.

V 60. a 70. letech byla část těchto knih odvezena do Klementina a část do depozitáře v Neratovicích. Bohužel, jak uvádí P. K. Grimstedová, jednotlivé knihovní fondy byly těmito přesuny pomíchány, takže je dnes nemožné dohledat původ a obsah knih, které byly uskladněny na jednotlivých hradech, Housku nevyjímaje.⁷⁶

Houska sloužila jako depozitář Národní knihovny v období od 50. do 70. let. V roce 1959 nebyly vyslyšeny požadavky památkářů otevřít Housku alespoň v omezeném rozsahu veřejnosti. Na konci 60. let se pak začíná s postupným restaurováním fresek, v této době již velmi ohrožených.⁷⁷

V letech 1972 až 1976⁷⁸ zde jako kastelán působil evangelický farář Svatopluk Karásek. Kromě péče o knihovní fond byly jeho úkolem také stavební práce, omítky atd. V roce 1974⁷⁹ byla na Housce natočena první LP deska skupiny Plastic People of the Universe. Hrad nebyl pro knihovnu příliš vyhovující z hlediska dostupnosti depozitáře, proto knihovna Housku opustila a ta přešla v 80. letech do správy Spolany Neratovice.⁸⁰

Historik Vlastivědného muzea v České Lípě dr. Ladislav Smejkal vzpomínal na toto období v rozhovoru, který mi poskytl dne 7. 7. 2010: „Spolana se stala překvapivým majitelem, bylo

⁷⁵ KENNEDY GRIMSTED, Patricia. Sudeten Crossroads for Europe's Displaced Books: The 'Mysterious Twilight' of the RSHA Amt VII Library and the Fate of a Million Victims of War. In BORÁK, Mečislav. *Restitution of Confiscated Art Works - With or Reality? : Documentation, identification and restitution of cultural property of the victims of World War II*. Praha: Tilia, 2008. ISBN 978-80-7285-100-3. Str. 154-155. (překlad: D. Kolářová)

⁷⁶ Tamtéž, str. 169.

⁷⁷ KRČMÁŘ, Miloš. Pracovní dílna na hradě Houska. *Časopis státní památkové péče*. 2008, 68, 2, s. 157-158. ISSN 1210-5538.

⁷⁸ *www.nasipolitici.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-12-04]. Svatopluk Karásek - Poslanec - Živopis - Naši politici. Dostupné z WWW: <<http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/457-svatopluk-karasek>>. ISSN 1804-123X.

⁷⁹ KONOPÁSEK, Miroslav. *Kastelán o Housce*. Nymburk : VEGA-L, 2004. ISBN 80-86757-17-X. Str. 10.

⁸⁰ Tamtéž.

zde spoustu slibů, že svým kapitálem všechno zachrání (*pozn.: Houska v té době byla již v poměrně špatném technickém stavu*), dá dohromady, ale Spolana si tam začala počínat dosti svévolně, využívala toho, že Houska stojí na osamělém místě. Přišli s myšlenkou, která pocházela z Polska a ze Sovětského svazu, a to s tzv. nočními sanatorii, kde by lidé v určitých klimatických podmínkách odpočívali po práci, a k tomu potřebovala Spolana vodu.“

Ve snaze nalézt na Housce zdroj vody provedla Spolana na vnějším nádvoří 278 metrů hluboký vrt, zdroj vody byl sice nalezen, tato voda však byla podle svědectví místních občanů údajně radioaktivní. V tomto období docházelo na hradě k zásadním a nevratným stavebním úpravám, např. ke zboření věže vybudované za Kouniců.⁸¹

Tlak památkářů a upadáající zájem o koncept nočních sanatorií nakonec vyvrcholil odchodem Spolany z Housky. S obdobným záměrem sem následně přichází Instav Praha. Podle dr. Smejkalů měl Instav „zájem dát věci do pořádku, Houska v té době byla jedno velké staveniště, k ničemu však nepřistoupili“. Na další úpravy a stavební práce neměl Instav příliš času, protože nadcházející sametová revoluce v roce 1989 zcela změnila další vývoj tohoto místa. Houska přešla v rámci restitucí zpět do majetku rodiny Šimonkových.⁸²

4.4 Současnost

Hrad byl Šimonkovým vrácen v dezolátním stavu. Po počátečních úvahách o možném prodeji se rodina pustila do rekonstrukce a v roce 1999 poprvé otevřela hrad veřejnosti.⁸³ Postupně, jak probíhaly opravy, se zpřístupňovaly další prostory a hrad se pomalu dostával do povědomí veřejnosti. Svůj podíl na tom měl také bohatý kulturní program, který Houska návštěvníkům začala nabízet, ať to byly jarmarky, dílny nebo každoroční plesy a koncerty hvězd populární hudby. Houska je dnes také oblíbenou svatební síní či místem zážitkové turistiky.⁸⁴

V současnosti přijíždí na Housku přibližně 30 tisíc návštěvníků, což je číslo srovnatelné např. s nedalekým Bezdězem či státním zámkem Zákupy.⁸⁵

⁸¹ KONOPÁSEK, Miroslav. *Kastelán o Housce*. Nymburk : VEGA-L, 2004. ISBN 80-86757-17-X. Str. 10.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ www.denjaksen.cz. 2007 [cit. 2010-11-11]. Sami na hradě Houska. Dostupné z WWW: <<http://www.denjaksen.cz/katalog-zazitku/romantika/sami-na-hrade-houska>>.

⁸⁵ www.nipos-mk.cz [online]. 2010? [cit. 2010-12-19]. Návštěvnost památek v krajích v roce 2009. Dostupné z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/Pam%C3%A1tky_kraje_20091.pdf>.

5 Hrad Houska očima místních obyvatel

Jak bylo řečeno již v předchozí části, o některých historických obdobích nemáme příliš mnoho informací. Jedná se zejména o etapu, ve které hrad nespravovala rodina posledního majitele Josefa Šimonka, tedy od roku 1939 až do restituce začátkem 90. let 20. století. Ve snaze získat o tomto nezmapovaném období alespoň nějaké informace, obrátila jsem se přímo na starousedlíky.

Protože mám v tomto kraji přátele, měla jsem možnost využít poskytnuté zázemí a na rozhovorech soustředěně pracovat. V průběhu léta 2010 jsem tedy kontaktovala místní obyvatele se žádostí o rozhovor. K mému překvapení jsem v okolí našla několik lidí, kteří poblíž Housky žijí od mládí a pamatují např. konec 2. sv. války. Navštívila jsem však také pana kastelána, historika z českolipského muzea a spoustu dalších. Sama jsem byla překvapena tím, jak velký zájem jsem tímto tématem mezi místními vyvolala, a jen se mi potvrdilo, že „Tajemství hradu Houska“ je živou záležitostí, která vzbuzuje zájem nejen u běžných turistů. V průběhu rozhovorů mě zajímala obecná znalost Housky mezi lidmi, a také samozřejmě jejich vzpomínky a zážitky z období před vypuknutím zájmu médií a rozličných záhadologických skupin, v neposlední řadě také jejich současný pohled na Housku.

5.1 Místní pověsti

Lokálních pověstí existuje celá řada, některé jsem zmínila již v předchozí části v souvislosti s inspiračními zdroji. Při rozhovorech s místními starousedlíky mě samozřejmě zajímalo, které z pověstí jsou mezi lidmi živé, a které žijí svůj život spíše na stránkách knih, než v ústním podání místních obyvatel.

5.1.1 Pověst o Orontovi

Z pověstí, které si pamatuje z dětství zmínila např. paní Rampouchová a pan Havel v rozhovoru z 10. 7. 2010 pověst „z dob švédské války o údajně nesmrtelném kapitánovi, který měl nějakého kohouta a kterého nakonec zabil místní kovář koulí ulitou ve

Střezivojicích“. Jedná se o pověst o Orontovi, velmi známý příběh, který se objevoval již ve sbírkách pověstí v relativně dávné minulosti.⁸⁶

Podle této pověsti se po skončení Třicetileté války usadil na tehdy opuštěné Housce švédský kapitán Oront, který byl znám svou nezranitelností. Spolu se skupinou asi deseti dalších loupežníků přepadl místní obyvatele, kradl, vraždil, a tak na něj byla z Mělníka vyslána odměna 100 tolarů. Dva místní myslivci, Jiranda ze Stránova a Mazanec z Olešnice, si tedy nechali ve Střezivojicích u kováře ulít kouli a spolu se skupinou dalších sousedů se vydali na Housku. Přepadli Oronta, který údajně volal na pomoc svoji černou slepičku, byl ale zasažen Mazancovým výstřelem a padl mrtev k zemi. Zbytek loupežníků byl zajat a odveden na Mělník. Jindra s Mazancem získali slíbenou odměnu. Mazanec pak pušku, kterou Oronta zastřelil, pověsil doma na hřebík a spolu s jedním ze získaných tolarů jí uchovával v rodině na památku.

5.1.2 Pověst o černém mnichovi

Další pověstí, která se objevila ve vzpomínkách pana Havla a byla označena za „ještě předrevoluční“ je pověst o černém muži. Jak pan Havel uvedl: „A pak ještě ta pověst, která tu byla ještě, řekněme, před sametovou revolucí, tak to bylo o tom černém muži, jestli se nepletu, tak ještě Mácha psal o tom, že to měl být muž v kápi, v podstatě mnišská postava, to je pověst, která tady existovala předtím.“

Pověst o černém mnichovi, který se na Housce zjevuje, zmiňuje např. pan kastelán Konopásek.⁸⁷ Černý mnich je údajně strážcem Brány do pekel.

5.1.3 Brána do pekel

Motiv pekelné brány se poprvé objevil, jak již bylo řečeno, v *Kronice české* Václava Hájka z Libočan a dále pak v práci místního profesora Ernsta Wenzela. Podle vyjádření dr. Smejkal z českolipského Vlastivědného muzea byla Hájkova kronika v kraji dobře známa, především

⁸⁶ např. PAVEL, Josef. *Pověsti českých hradů a zámků*. Praha : Hokr, [1934]. Str. 223. nebo SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého : Díl desátý-Boleslavsko*. Třetí vyd. Praha : Argo, 1895. ISBN 80-7203-060-4. Str. 252.

⁸⁷ KONOPÁSEK, Miroslav. *Kastelán o Housce*. Nymburk : VEGA-L, 2004. ISBN 80-86757-17-X. Str. 16.

v německém překladu. Místní však na moji otázku ohledně této pověsti příliš nereagovali. Pan Havel jen na otázku ohledně období, kdy se s tímto tématem poprvé setkal, uvedl: „Díra do pekel nevím, kdy se o ní začalo mluvit, bylo to tedy ale ještě před revolucí (*pozn. sametovou*).“

5.1.4 Podzemní chodby

Mnohem častěji však místní zmiňovali pověsti o podzemních chodbách, spojení Housky s Bezdězem atd. Variant této pověsti je více, zatímco dr. Smejkal hovoří o pověsti o koženém mostě, který měl Housku a Bezděz spojoval, pan Paramund se v rozhovoru ze dne 8. 7. 2010 vyjádřil takto: „Já jenom vím, že jako dítě jsem slyšel, že mezi Bezdězem a Houskou byla tajná chodba, že to vedlo až na Housku do zámku, a když byl hrad obléhán, tak tou chodbou tahali čerstvě ulovenou zvěř na Bezděz a oni tak měli pořád jídlo. Obléhatelům to bylo dost divný, že se obránci nevzdávají, oni házeli ty čerstvý kůže, co stáhli ze zvěře, naházeli je z toho hradu dolu, aby je přesvědčili, že na Bezdězu mají pořád čerstvý potraviny...“

Paní Rampouchová v rozhovoru z 10. 7. 2010 zase vzpomínala, „že tam vede cesta z Housky až na Bezděz, pod zemí, ta byla znát, to vyprávěl tchán“. Pan Havel svojí babičku, paní Rampouchovou, doplňuje: „Tak ta (*pozn. pověst*), která skutečně existovala, tak to je jak říká babička, o podzemní cestě na Bezděz, kterou měl údajně projet i kočár, dodnes kousek od Housky je díra do země, tak o tý se právě říkalo u nás v rodině, že to je ta zavalená chodba.“ A pan Havel ještě dodal: „Jedna z těch cest měla údajně vést z Blatců, to mi děda kdysi naznačoval, kde začíná, co je dneska Dolní Houska, u bývalé školy, tak tamtudy a nahoru. Když tam kdysi vrtali chataři studnu, to mi vyprávěl jeden pán, že když vrtali studnu, tak jim vrták poskočil zhruba o metr a půl prázdným prostorem a děda říkal, no výborně a máme po chodbě, že prostě přímo trefili tu chodbu, tak to je podle mého jedna část, co se týká toho podzemí.“

5.2 Válečné a poválečné období

5.2.1 Období 2. světové války

Jak vyplývá z materiálu P. Kennedy Grimstedové, Houska byla za války využívána Úřadem VII Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA) jako depozitář knih. V rozhovorech s místními lidmi se ukázalo, že přítomnost „německých vojáků“ byla známá, přesný účel této posádky však nikoliv. Názory na působení vojáků se různí. Jak řekla v rozhovoru paní Rampouchová: „Gestapo to bylo, odnož z Litoměřic.“

Na toto období jsme narazili s panem Arnoštem Paramundem v rozhovoru z 8. 7. 2010:

Arnošt Paramund (AP): „Za války ten zámek Šimonkovým Němci sebrali, zkonfiskovali a byla tam posádka, někdo tvrdí, že to byla esesácká, ale já jako kluk, mě bylo tenkrát 12 roků, já vim, že to byli vojáci německý, ale podle mě, co by ty esesáci tady hlídali, vždyť tam nic nebylo.“

Dana Kolářová – autorka práce (DK): „Nepamatujete si, že by se z Housky odvážely nějaké věci?“

AP: „Na tom zámku byly uloženy německé knihy. Já vim, že po válce je odváželi, některý možná spálili. Jeden čas sem jezdil nějaký německý knihař ze Stuttgartu, každý den jezdil tady okolo a ten samozřejmě si vybíral knihy, který pro něj měly cenu, slyšel jsem, že za to musel zaplatit v markách. Vozil si ty knihy do Německa, tady je odkoupil od státu, pak tam ale ještě zbyla hromada knih, ty jsem potom taky viděl, nákladákama to někam odváželi.“

DK: „Jaké to byly knihy?“

AP: „Co já jsem slyšel, byly to knihy i ohromně veliký. A byly to knihy, který měly nějakou hodnotu, protože jinak by to soudruzi už támhle hodili do pece, neschovávali by je, ale zřejmě ty knihy měly větší hodnotu. Tak jezdily nákladáky, ‚vozejí knihy z Housky‘, lidi říkali, ‚koukejte, teď vodvážej ty německé knihy‘, ale kam to vezli, to nevím“.

Na německé knihy uskladněné na Housce jsem se ptala také starousedlíka žijícího v blízkosti hradu, pana K. V rozhovoru ze dne 11. 7. 2010 mi řekl: „Tady byly stažené knihy, tuny knih, to si nedovedete představit, byly to židovské knihy z Francie, Polska, všude kde Němci okupovali území, a pak o co jim šlo, to sem odvezli, tady byly i Ležáky a Lidice, a byly tady i knihy vázaný v lidský kůži, to jsem viděl. Pak tu byla komise, dělili to a odváželi to pryč (pozn. po válce), nevím kam, jestli třeba těm státům zpátky“.

Dalším tématem, které se v souvislosti s působením německé posádky na Housce objevilo, byla přítomnost zajatců na Housce a v jejím okolí. Podle vyprávění pana Paramunda se mělo jednat o zajatce z Ruska a Polska, přidělené do hospodářství patřících Němcům, kteří v té době nastoupili do armády. Jednalo se tedy o pracovní sílu.

Paní Rampouchová vzpomínala v rozhovoru na Rusy, Poláky a Francouze, kteří pracovali v lesích kolem Housky. Nicméně pan K. do rozhovoru uvedl: „Když jsme sem přišli, nás tady bylo asi osmnáct mladých kluků, mě bylo 23. Němci v té době zakopávali kde co, co se zakopat nechalo, oni říkali, že přijde den, kdy se vrátí, to si mysleli, no a tak jsme prostě tady u zámku našli zem, která byla čerstvá, bylo vidět, že byla měkká, tak jsme vzali lopatu a vyhrabali jsme esesáka v uniformě, mrtvého, a on to byl doktor, on se zastřelil. Od Němců jsem se dozvěděl, že oni tady měli zneužít dost těch Rusand.“

Pan K. dále vzpomínal na místo kousek od hradu, u základů bývalého kostelíka, kde je v zemi vyhloubená díra. Podle jeho vyprávění byla díra „tak hluboká, že jste se tam mohla postavit“, těsně po válce se ale v díře objevila betonová podlaha a jak dodává pan K. „teď už se tam nenechá vlézt, a takových věcí se tady stalo víc. To mi není jasno, proč tam byl čerstvý beton, jestli kvůli té podzemní chodbě nebo jak říkali, že jsou tam naházené ty mrtvolky těch zavražděných (*pozn. zajatkyň sloužících na zámku*). Nebo tam mohla být zazděná chodba, aby se tam nelezlo a do chodby někdo nespadol, z bezpečnostních důvodů, ale kdo by to v té době, po revoluci (*pozn. 1945*), když byla bída o cement, dělal. Musel to být někdo, kdo měl k cementu přístup, bylo to kvalitně, čistě uděláno.“

5.2.2 Období 50. – 70. let 20. století

Po 2. světové válce přešla Houska do správy Národní knihovny, která hrad využívala jako depozitář. V 70. letech zde jako kastelán působil evangelický farář Svatopluk Karásek. V rozhovoru ze dne 22. 6. 2010 na svůj život na Housce vzpomínal: „Manželka pracovala nedaleko Housky, na Lobči. Když jsem přišel o státní souhlas vykonávat práci faráře, hledal jsem si zaměstnání v okolí. Shodou okolností jsem se potkal s rodinou, která na Housce bydlela, ale podmínky tam pro ně nebyly vyhovující, tekla tam voda po zdech. Tak jsem si řekl, že mně by to nevadilo, o uvolněné místo jsem požádal a asi jim to přišlo v pořádku, že budu schovaný někde v lesích.“

K práci na Housce pan Karásek uvedl: „Tam byly ještě knihy z 50. let z klášterů, zabavené na hromadách a ty byly nepřebrané, takže jeden úkol byl, že jsme ty knihy sepisovali, dávali do regálů.“ Svatopluk Karásek prožil na Housce velmi pěkné období, s manželkou a dvěma dětmi. Vlastními slovy popsal své působení na Housce takto: „My jsme tam hráli různé hry, na schovávanou, pro nás to byl absolutně takový přátelský prostor.“

5.2.3 Spolana Neratovice

Po odchodu Národní knihovny připadla Houska do správy Spolany Neratovice. Ani toto období v historii hradu není příliš podrobně zpracováno v literatuře, čímž se otevírá prostor k vytváření různých verzí téhož příběhu.

Pan kastelán Konopásek v rozhovoru ze dne 6. 7. 2010 k tématu Spolany a jejího působení na Housce řekl: „Spolana, existuje dopis, k tomu se ale asi nedostanete, kde je psáno, že ‚věž zabírá příliš mnoho místa, vadí pro výstavbu dvou uvažovaných pokojů‘. Oni potřebovali mít úplně volnou půdu, už naštěstí nestačili vyřezat barokní trámy, vyrobit tunel a tam sekat ty pokoje, a ta věž jim překážela. Oni argumentovali tím, že ta věž není originální, a ona skutečně jakoby na hrad, když už budeme říkat Housce hrad, nepatřila, ta byla zámecká, tu postavili Kounicové, takže výmluva to byla dobrá. Ona Spolana měla tak velký razítko, na druhou stranu byla spousta lidí, kterým to vadilo, i když to byli taky lidi s hvězdou, a tak Spolanu nakonec utočili na tu studnu, kterou támhle vrtali, prostě neměli povoleno vrtat tak hluboko a oni čerpali tu radioaktivní vodu do lesa a za to dostali ještě před revolucí 5 milionů pokutu, potom ještě ředitel musel přestat ředitelovat. Pak po nich přišel Instav, to byli trochu v uvozovkách kolegové, Individuální stavby, to už dnes neexistuje, oni v tom chtěli (*pozn. v záměru Spolany vytvořit na Housce sanatorium*) pokračovat, navázat na to, protože éra Spolany skončila s tou studnou. A pak přišla revoluce...“

O Spolaně jsem si povídala také s paní Rampouchovou (ZR), panem Havlem (PH) a paní S. (pS) 10. 7. 2010, kteří všichni bydlí v okruhu cca 3 km od Housky:

ZR: „Neratovická Spolana z toho chtěla udělat noční sanatorium, ještě za totality, udělali střechu, ale pak, že budou mít málo vody, tak že udělají studnu, tak vrtali, vrtali, už měli vodu, a...“

PH: „Šli pořád hlouběji a ve 180 metrech narazili na radioaktivitu.“

ZR: „A jeden z těch, co to tam vrtali, tak sem chodili i na poštu a najednou přijeli a bylo jich o jednoho míň. Já říkám, kde máte kolegu, že prý je v nemocnici, v krátké době zemřel.“

PH: „Natáhli hadice po tý starý zámecký cestě a teklo to tam jednomu chatařovi a on když to uklízel, tu vodu, tak taky zemřel, chlap jako hora...“

ZR: „My jsme patřili pod Dubou tu dobu a jednou tam byl manžel v radě, za obec a jednou přišel a říkal, že tam přišli na něco, co je horší než uran a tak raději práce zastavili, aby se o tom nemluvilo, aby se to nedozvěděli Rusové, aby se to nedozvěděli Rusáci, že by to tu...“

pS: „...rozvrtali, všechno.“

ZR: „To vim, tohle není žádná pověst, tohle se zakládá na pravdě.“

Také pan K., který v té době bydlel trvale v těsném sousedství hradu, si na toto období vzpomínal: „Tady za náma pouštěli tu vodu dolu, teklo to, naprosto bezohledně. Ta voda byla radioaktivní, oni se dostali ještě až pod hladinu Máchova jezera, ve dne v noci to tu rumplovalo.“ Nicméně, že by některá úmrtí v tomto období byla připisována právě radioaktivní vodě, která tekla zahradami místních, podle pana K. „ani ne“.

Krátce po příchodu Instavu Praha na Housku vypukla v r. 1989 sametová revoluce a hrad se vrátil do majetku potomků Josefa Šimonka. Pan dr. Smejkal komentoval toto období takto: „Do toho se přivalil ten rok devadesátý a přišla restituce, která se ale ukázala, aspoň hned na začátku tedy, jako takové dosti složité břemeno, protože Šimonkovi byli ze začátku jaksí ve stavu totální deprese, abych tak řekl, jim spadlo spoustu majetku do rukou a oni nevěděli, jestli to vůbec mohou nějakým způsobem zvládnout. To chtělo určitý čas, protože ta naděje tady byla.“ Naděje, že Šimonkovi celou situaci zvládnou, se nakonec ukázala jako oprávněná, protože hrad začal být opravován a v roce 1999 se poprvé v celé historii otevřel veřejnosti.

6 Housecký příběh

Housecký příběh se dá rozdělit na dvě hlavní časová období, a to před a po zpřístupnění hradu veřejnosti. Rok 1999 byl zlomovým nejen pro historii hradu jako takovou, ale i pro vývoj tohoto příběhu. Doba před rokem 1999 je tak jakýmsi přípravným obdobím, kdy se na světlo dostávají jednotlivé inspirační zdroje, aby se pak následně propojily v jeden celek „Tajemství hradu Houska“.

6.1 Houska v literatuře

Hrad Houska nebyl před rokem 1999 v literatuře odborné či populárně naučné příliš často zmiňován. Důvod pro to byl zcela jednoznačný, hrad nebyl přístupný veřejnosti, proto nemohl být prezentován jako jedna z turistických atrakcí. Detailněji se hradu věnovaly v tomto období spíše odborně zaměřené práce a publikace,⁸⁸ přičemž hlavním zájmem badatelů byla především gotická výzdoba hradní kaple a architektura hradu jako taková. Práce, která by se snažila detailněji zpracovat historii hradu způsobem, jakým toto téma uchopil ve 30. letech 20. století Šimák, bohužel chybí.

Jednotlivé vědecké práce na sebe částečně navazují a často se snaží korigovat práce předešlé. Již v tomto období se dají nalézt první nepřesnosti, dohady a spekulace, které se později objeví jako stavební prvky dalších článků, např. časové ukotvení založení hradu a také okolnosti a účel, pro který byl hrad založen.⁸⁹ Právě omezené množství pramenů poskytovalo autorům dostatečný prostor pro vlastní verze a možná vysvětlení.

6.1.1 Knihy o místních pověstech

Co se týče literatury populárně naučné, motiv Housky se objevuje již začátkem 90. let v knize *Labyrintem Tajemna*.⁹⁰ Kniha je jakýmsi atlasem magických míst, který u hesla Houska zmiňuje dva body. Jedním z nich je malba v gotické kapli, kterou autor označuje za tzv. hermetickou, tedy za mystickou či tajnou. Přestože zřejmým, ačkoliv nepřiznaným, zdrojem je zde již zmiňovaná práce kolektivu ČSAV pod vedením A. Bartuška z roku 1958⁹¹, autor posouvá vyznění a popis fresek do oblastí tajemna, když postavu sv. Kryštofa na jedné z maleb představuje jako „postavu Offera, jenž býval zpravidla chápán jako alchymistický

⁸⁸ BARTUŠEK, Antonín, et al. *Gotická nástěnná malba v zemích českých 1 : 1300 - 1350*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství ČSAV, 1958., MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady : Díl první*. 2. dopl. vydání. Praha : Odeon, 1976., LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. *Stavebně historický průzkum hradu Houska*. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. s. 141-158.

⁸⁹ srovnej např. MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady : Díl první*. 2. dopl. vydání. Praha : Odeon, 1976. Str. 249. a DURDÍK, Tomáš. *Encyklopedie českých hradů*. 1. vyd. Praha : LIBRI, 1995. ISBN 80-901579-8-X. Str. 104.

⁹⁰ STEJSKAL, Martin. *Labyrintem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1991. ISBN 80-85195-08-X. Str. 147.

⁹¹ srovnej výraz „fragmenty hlav Sybil“ podle BARTUŠEK, Antonín, et al. *Gotická nástěnná malba v zemích českých 1 : 1300 - 1350*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství ČSAV, 1958. Str. 213. a STEJSKAL, Martin. *Labyrintem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1991. ISBN 80-85195-08-X. Str. 147.

jinotaj Nosiče zlata“.⁹² Zřejmě pro zdůraznění tajemna, spojeného s touto postavou, autor zcela pomíjí fakt, že se ve skutečnosti jedná o vyobrazení sv. Kryštofa.

Fresku vyobrazující sv. Kryštofa s dítětem na ramenou zde tedy autor popisuje jako obrovitou postavu jménem Offero. Ten podle západní verze této legendy záměrně odešel ze služeb Dábla. Ve snaze nalézt Krista pracoval u řeky, přes kterou pomáhal pocestným. Z dítěte, které jedné noci přenášel, se mu poté vyjevil Ježíš Kristus. Offero následně přijal jméno Kryštof, v řeckém překladu nosič Krista.⁹³

Dalším bodem, který autor v knize *Labyrinthem tajemna* uvádí, je díra do pekla, kde se přímo přiznává k inspiraci Hájkem z Libočan. Dokonce zde uvádí i druhou verzi, podle které se do této studny nastěhoval ďábel, což je důvod pro nedostatek vody v okolí.

Pátrat po této legendě by bylo nad rámec mojí práce, rozsahem i zaměřením, nicméně tato verze legendy je ojedinělá a v tomto období se v běžné knižní produkci neobjevovala. Je však velmi pravděpodobné, že bude mít místní původ, protože nedostatek vody v okolí Housky je znám a tento fakt motivy místních pověstí jistě ovlivnil.

Zdejší pověst se také věnuje drobná knížka *Pověsti z Kokořínska a Mšenska*⁹⁴ vydaná v roce 1994 Okresním muzeem v Mělníce, která přináší pověst o Orontovi, zmiňuje také cestu do pekel, a to na pozadí pověsti o odsouzení. Dále se věnuje motivu kostelíka, který nedaleko Housky stával, a který zmiňuje již Sedláček. Objevuje se zde také verze pověsti o založení hradu knížetem Slaviborem roku 878, který opět odkazuje k Hájkovi z Libočan.

6.1.2 Kniha Čas hradů v Čechách

V roce 1994 začíná vycházet také poměrně obsáhlá knižní řada kolektivu autorů pod vedením Milana Myslivečka s názvem *Čas hradů v Čechách*. Dílo se věnuje jednotlivým hradům, spolu s bohatou obrazovou přílohou přináší jejich stručnou historii a také řadu příběhů, spojených s každým z popisovaných hradů, ať již formou povídky, nebo např. dopisů. Právě zde, ve 3. díle této řady, se objevuje již zmiňovaný tzv. Dopis Eduardovi, který

⁹² STEJSKAL, Martin. *Labyrinthem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1991. ISBN 80-85195-08-X. Str. 147.

⁹³ HALLAMOVÁ, Elizabeth; VACEK, Jindřich. *Světci : Kdo jsou a jak nám pomáhají*. Praha : Volvox Globator, 1996. ISBN 80-7207-028-2. Str. 21., o legendě sv. Kryštofa podrobněji In: *Logos. Revue pro esoterní chápání života a kultury*. Roč. 8, č. 1, Universalia, Praha 1990. Str. 14-18.

⁹⁴ ZUBÍK, Jiří; HOUŽVA, Josef. *Pověsti z Kokořínska a Mšenska : 1. díl*. Mělník : Okresní muzeum Mělník, 1994. Str. 27-30.

napsal Karel Hynek Mácha příteli Eduardu Hindlovi a kde popisuje svůj časoprostorový zážitek, který na Housce měl. Kniha samotná i celkový obsah a jeho vyznění se zdá být velmi seriózní publikací. Titul je např. na stránkách Městské knihovny v Praze uveden takto: „Unikátní historicko-genealogicko-heraldická práce, která vychází z nejlepších tradic české historiografie.“⁹⁵

6.2 Houska na stránkách novin a časopisů

V době těsně před zpřístupněním hradu veřejnosti se začínají objevovat zmínky o Housce také na stránkách novin. Úplně první zprávu, kterou se mi podařilo dohledat, je článek Miroslava Golise, uveřejněný v červenci 1997 na stránkách *Českolipského deníku*, pod názvem *Nejstrašidelnější místo*.⁹⁶

Tento článek, jehož celé znění je součástí přílohy 9.1, se svým vyzněním zcela odlišuje od doposud uveřejněných informací o hradě Houska. Ten popisuje jako místo, kde se dá navázat kontakt se záhrobím. Autor zde prezentuje vlastní zážitek z pobytu na hradě, kdy se skupinou psychotroniků a spiritistů prohledávali podzemí. Jako doklad tajemství, které se na hradě nachází, zmiňuje autor germánské runy. S největší pravděpodobností má autor na mysli keltské symboly, které se na hradě skutečně nacházejí. Podle autora bylo na hradě zaznamenáno určité negativní vlnění a poprvé se zde objevuje či lépe řečeno je dávana do souvislosti s tajemnými silami okolo Housky místní kaple. Zlí duchové atd. byli již podle Hájkovy verze doposud vždy spojováni s dírou „u hradu“, s puklinou na místě, kde stával do cca pol. 19. století barokní kostelík, jak zmiňuje ve své práci August Sedláček.

Jako inspirační zdroj se zde nabízí tzv. Dopis Eduardovi, který se dotýká tématu přesunu v čase a prostoru a představuje Housku jako místo, odkud se dá navázat kontakt s jinými světy. Téměř bezprostřední časová posloupnost obou prací tuto domněnku jen potvrzuje.

⁹⁵ www.mlp.cz [online]. 2010 [cit. 2010-12-11]. Čas hradů v Čechách. Dostupné z WWW: <http://www.mlp.cz/cgi/ebaweb/katlist?LANGUAGE=CZE&ENCODING=WIN1250&XSESSIONX=6BD1703C6B4BF4EA1A7D&T_KEY=50692>.

⁹⁶ GOLIS, Miroslav. Nejstrašidelnější místo. *Českolipský deník : Regionální deníky - Liberecký a Ústecký kraj*. 9.7.1997. ISSN VLSC19970709010008cz. Str. 6.

6.2.1 Článek v časopise *Fantastická Fakta* z roku 1997

Článkem, který na Miroslava Golise navázal, a který poskytl dostatečný zdroj novinářům na dalších více než 10 let, byl však až článek *Díra do pekel, či přestup do jiné dimenze?* v časopise *Fantastická Fakta* ze září roku 1997 autorů Aleše Česala a Milana Doležala.

Autoři bezprostředně navazují na Golisův článek z *Českolipského deníku* a rozvíjejí motiv Housky, coby brány do jiných světů. Zatímco doposud se debaty o okolnostech založení hradu atd. odehrávaly pouze mezi historiky, autoři Česal s Doležalem přinášejí toto téma široké veřejnosti a zároveň přicházejí i s vlastními závěry, např.: „Hrad Houska stojí v místě, které nemá ze strategického hlediska žádný význam. Nestojí poblíž žádné zemské stezky, nebyl hradem královským, neplnil ani funkci hraničního hradu, byl postaven v naprosto pusté krajině a navíc bez dostupného zdroje vody. Neexistuje žádný důvod, proč měl být tento hrad zbudován. Jedním z možných vysvětlení by mohlo být to, že území kolem Housky sousedilo s Hynkovým rodovým panstvím Dubou a mělo proto pro něho značný význam. To by mohlo vysvětlovat, proč dal uprostřed zatím málo osídlené krajiny postavit hrad, i když mu ještě nepatřil.“⁹⁷

Zjevná je zde inspirace dvěma zdroji, a to stavebně historickým průzkumem z roku 1985 a knihou Dobroslavy Menclové o českých hradech, což je vidět v ukázce na motivu stavby hradu, který staviteli ještě nepatřil.⁹⁸

Zároveň se tu ale objevuje zcela nový motiv, a to je diskuze o architektuře hradu. Ten má podle autorů „čtvercový půdorys a na rozdíl od ostatních hradů, které jsou koncipovány tak, aby se bránilo proti nájezdníkům a oblehatelům, zkrátka proti nebezpečí přicházejícímu zvenčí, je postaven tak, aby se co nejlépe střežilo to, co je uvnitř!“⁹⁹

Toto zkeslení vychází pravděpodobně z nepochopení situace a historických souvislostí. Architektura hradu byla v odborné literatuře vždy popisována jako klasický případ hradu typu s obvodovou zástavbou, jak uvádí např. Durdík. Vzhledem k přírodním specifikům místa,

⁹⁷ ČESAL, Aleš; DOLEŽAL, Milan. *Díra do pekel, či přestup do jiné dimenze?*. *Fantastická Fakta*. 1997, 9, Str. 8-9.

⁹⁸ srovnej MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady : Díl první*. 2. dopl. vydání. Praha : Odeon, 1976. Str. 249. oproti LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. *Stavebně historický průzkum hradu Houska*. In DURDÍK, Tomáš. *Castelloologica Bohemica*. Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. Str. 141.

⁹⁹ ČESAL, Aleš; DOLEŽAL, Milan. *Díra do pekel, či přestup do jiné dimenze?*. *Fantastická Fakta*. 1997, 9, Str. 8.

na kterém byl hrad postaven, tedy na skále s nepříliš velkou základnou, ani jiná dispozice nepřicházela v úvahu.¹⁰⁰

K architektuře hradu se vyjádřil v rozhovoru ze dne 7. 7. 2010 dr. Smejkal z českolipského muzea takto: „Zejména ke konci 14. století v době Václava IV. se řada těchto hradů začíná proměňovat daleko více na rezidence, zasypávaly se příkopy nebo se omezovala obrana, neboť lidé začínali podléhat určité iluzi, že časy jsou mírové a budou klidné, a tedy spíše vymýšleli, jak ten hrad zdokonalit, po stránce toho, aby byl zateplenější a aby byl obyvatelný lépe, než jenom jako vojenská pevnost.“

Nicméně Česal s Doležalem v článku postupují ještě dále a ke Golisově spojení tajemných sil s kaplí přidávají ještě zmínky o kostrách nelidí v podzemí hradu. Motiv brány do pekla a z ní vystupujících démonů překlápí do obrazu brány do jiných světů, jejichž obyvatelé jsou „od nás natolik odlišní, že splňovali představu o obyvatelích pekel - ďáblech, démonech.“¹⁰¹

V článku se také objevuje příběh, jenž je již skutečně možné označit za sci-fi, a to příběh redaktora z *Českolipského deníku*, který byl po uveřejnění článku kontaktován neznámým mužem, který jej přišel varovat, aby se tématem Housky a jejího podzemí nezabýval. Mohl by se údajně dostat k věcem, jejichž zveřejnění by způsobilo paniku veřejnosti.¹⁰²

V tomto duchu pokračuje článek až k závěru, který vybízí čtenáře, aby se s redakcí podělili o podobné příběhy z jejich kraje. Tím se v poslední větě článek dostává do trochu jiné roviny a v zásadě přiznává, že podíl fikce v článku je větší, než se původně mohlo zdát. Článek však rozhodně vyznívá velmi zlověstně a nabízí čtenářům možnost začít se příjemně bát.

Podařilo se mi zkontaktovat jednoho z autorů, Aleše Česala, který mi v rozhovoru ze dne 26. 10. 2010 k tomuto článku řekl: „Na Housku mě upozornil kolega Doležal, on je původně z České Lípy. Takže na základě toho jsme potom společně článek napsali. Milan (*pozn. Doležal*) měl nějaké podklady, já jsem k tomu dohledal další věci a takhle to vzniklo. Milan se zajímal o tyhle tajemné fenomény, tajemná místa, dnes se dokonce žíví jako exorcista.“ První setkání s Houskou Aleš Česal popisuje takto: „Mě to přišlo šíleně zajímavé, já se dlouhodobě zajímám o tajemnou vlastivědu, ty informace mi přišly svým způsobem dost na hraně, ale některé věci tam opravdu byly reálné, na základě kronik, pak existuje kasteologický rozbor, který jsem měl v ruce, kde se skutečně hovoří o nějakých stavebních zvláštnostech, že

¹⁰⁰ DURDÍK, Tomáš. *Encyklopedie českých hradů*. 1. vyd. Praha : LIBRI, 1995. ISBN 80-901579-8-X. Str. 105.

¹⁰¹ ČESAL, Aleš; DOLEŽAL, Milan. Díra do pekla, či přestup do jiné dimenze?. *Fantastická Fakta*. 1997, 9, Str. 9.

¹⁰² Tamtéž.

skutečně ten prostor vytváří dojem uzavřeného jádra atd.“ Zde zřejmě autoři naráželi na práci Dobroslavý Menclové, nicméně ani ona, ani již také zmiňovaný průzkum z 80. let k architektuře hradu žádné zvláštní pochyby nevyjadřuje, ani nezmiňuje žádné anomálie.

Aleš Česal v rozhovoru dále zpochybnil Doležalovo tvrzení o návštěvě tajemného muže v redakci: „Méně reálné mi přišlo to, co říkal Milan, že ho navštívil nějaký muž v redakci, který ho varoval.“ Zde jsem narazila na určitou nesrovnalost. V článku se uvádí doslova toto: „Spoluautor tohoto článku, redaktor *Českolipského deníku*, napsal v červenci letošního roku krátkou úvahu o hradu Houska a výše naznačovaných skutečnostech.“ Oním spoluautorem byl právě Milan Doležal. Jediný článek z července 1997, který by se v *Českolipském deníku* věnoval Housce, je však podepsán Miroslavem Golisem. Pana Golise jsem se pokoušela kontaktovat mnoha způsoby, přes redakci deníku, přes záhadologickou veřejnost. Moje dotazy zůstaly bez odezvy. Jméno pana Golise je díky výše uvedenému článku známé, nicméně nepodařilo se mi najít nikoho, kdo by s ním skutečně osobně hovořil...

Při našem setkání se pan Česal rozhovořil i obecněji o práci novináře: „Když přijde takový článek, tak to neověřujete, spíš jde o to, aby se to dobře četlo a aby to dělalo nějaký dojem, není to historická studie. Ale říkám, když píšu takovéhle věci, tak vždycky chci, aby to mělo nějaký základ, protože pak je to jen vaření z vody a čtenáři to poznají.“ Co se týče současnosti, pan Česal ještě dodal: „Celkově mi to přišlo do *Fantastických Fakt* jako dobrý článek a absolutně jsme netušili v té chvíli, co se z toho rozpoutá.“

Tento článek byl jakýmsi startovním impulsem, který zájem o Housku rozdmýchal nejen mezi odbornou veřejností, ale především záhadology, psychotroniky, ale i mezi běžnými návštěvníky památek, pro které se Houska zanedlouho poprvé otevřela. Na základě všech primárních inspiračních zdrojů začínají novináři vytvářet ono „Tajemství hradu Houska“.

6.3 Housecký příběh od roku 1999

6.3.1 1999 – období zpřístupnění hradu veřejnosti

V roce 1999 byl hrad otevřen veřejnosti, průvodkyní zde v prvním roce byla místní rodačka Blanka Rampouchová, po první sezoně jí vystřídal Milan Kút. Na jejich působení vzpomněl v rozhovoru ze dne 10. 7. 2010 příbuzný paní Blanky Rampouchové, Petr Havel: „Tam v podstatě Blanka Rampouchová si dala dohromady pár stránek, co prostě kde načetla a

pověsti nějak moc nešířila a z toho vycházel i Kút, co si pamatuju, byl jsem tam jednou s ním na prohlídce, ten v podstatě pověsti nějak moc nevyužíval, šel spíše čistě po tom historickém hledisku.“

Na práci kastelánů jsem se ptala také spolumajitele hradu, pana ing. Šimonka v rozhovoru ze dne 20. 10. 2010: „Kasteláni začali pátrat po historii, protože potřebovali dost materiálů pro výklad návštěvníkům. První akce vymyslel Milan (*pozn. Kút*) a dodneška tam ty věci děláme, samozřejmě v dokonalejší formě. Vlastně on tam provozoval ty všelijaké jarmarky, razili jsme tam Lobečský tolar, to byly takovéhle věci, samozřejmě mě to stálo peníze, ale já jsem věřil, že to třeba tomu objektu pomůže zase se nějak, jak se to dneska říká, zmedializovat, což se stalo.“

Zásadní akcí, která v medializaci hradu sehrála velmi důležitou roli, byl koncert Noc s hvězdami, který se poprvé uskutečnil v létě roku 1999 a postupem času se stal tradiční součástí programu letních festivalů. V souvislosti s Nocí s hvězdami se začínají objevovat také první články. Na počátky medializace hradu vzpomínal pan ing. Šimonek takto:

„Mirek (*pozn. Konopásek – současný kastelán*) to zdokonalil, doplnil různé programy, hlavně Noc s hvězdami, ta udělala velkou reklamu, lidé a média se o to začaly zajímat, pak různí záhadologové, kteří se tam začali objevovat, potom přijeli nějakí Američané, kteří měli seznam objektů, kde Němci skladovali okultistické dokumenty a Houska byla jedním z nich, tak si jí prolezli celou, nic ale nenašli.“

Dcera pana ing. Šimonka, Zuzana Pavlík-Šimonková ke kontaktům s novináři dodala: „Prvních pět let vy chodíte pořád za nima a vy jim voláte a vy se snažíte a pak najednou se to v určité chvíli zlomí. Já jsem poslala tolik tiskových zpráv, s tolika lidma jsem mluvila, ze začátku je to takhle, než si to nějaký jméno získalo, než vůbec Houska trošku vešla do povědomí a najednou potom, určitě to bylo v souvislosti s těmi prvními Nocemi s hvězdami, kdy přes *Českolipský deník*, rádio, se to dostalo do médií a najednou ti redaktoři přispívají kde a kam a dnes je to spíš tak, že se lidi ozývají.“

6.3.2 Záhady a mystéria

V roce 1999 se na Housce také objevují poprvé filmaři. Tým pod vedením Ivana Mackerle a Jiřího Podzimka zde natáčel díl ze seriálu *Záhady a mystéria*, který vyráběla televize Prima.

Paralelně se seriálem vycházela také knižní podoba reportáží, kde autoři velmi podrobně popisují svoji zkušenost z Housky.¹⁰³

Prvotním impulsem, který hned v úvodu přiznávají, byl již zmiňovaný článek Aleše Česala a Milana Doležala z *Fantastických Fakt*. Pověst o bráně do pekla, o odsouzení a údajně defenzivní charakter architektury hradu podnítil autory věnovat Housce jednu z reportáží. Spolu se štábem se na hrad vydali také členové ze spolku Mysterium, kteří se na paranormální jevy specializují. Po příjezdu na hrad a po prozkoumání vrtané studny na nádvoří však došel tým k závěru, že ona pověst o odsouzení je spojena s jinou studnou, než s tou na hradě. Oním pověstným místem by tak mohla být puklina u nedalekého kostelíka.

Autoři se tedy vydali mezi místní obyvatele, žádné zmínky o průrvě či studně, kterou by bylo možné prozkoumat, však nenašli. Svoji pozornost proto zaměřili do podzemí hradu. Jak autoři uvádí, vstup do podzemí je sám o sobě neobvyklý. Dvoje schodiště, vzájemně oddělené, vedoucí do dvou samostatných sklípků.¹⁰⁴ Není však jasné, co přesně je na tomto uspořádání tak neobvyklé, žádný ze stavebně historických průzkumů se sklepením příliš nevěnoval.

Nicméně tyto sklepy byly členy spolku Mysterium označeny jako vstup do podzemí, v této souvislosti byl na Housku pozván psychotronik pan ing. Šimon, který zde zaznamenal toky negativní energie s tím, že místo bylo patrně svědkem vraždy. Paní Blanka Rampouchová, první kastelánka na Housce, k tomu v článku dodává, že „se tady lidé vždycky cítili špatně a moc sem nechtěli chodit“.¹⁰⁵ Psychotronik dále uvedl, že sklepení je cca 500 let staré a kdesi za pískovcovou zdí je otvor, který pokračuje dále. Štáb však nedostal od majitele hradu povolení kopat přímo v podzemí.

Autoři pak zmiňují vzpomínky místních, jak ale přiznávají, nic konkrétního se nedozvěděli. Objevuje se také odkaz na redaktora Doležala a jeho návštěvu tajemného muže v redakci. Poměrně velký prostor v knize má téma černého muže, který se údajně zjevuje lidem, kteří na hradě přespávají, a kteří jsou předem varováni mrtvolkami poštolek. Jak autoři zmiňují, „jiní se zase setkali s podivným chováním psů, další zahlédli postavu v mnišské kápi, která nemá obličej“.¹⁰⁶

¹⁰³ MACKERLE, Ivan; PODZIMEK, Jiří. *Záhady a mystéria : Magazín záhad*. 1. vyd. Praha : IŽ, s.r.o. ve spolupráci s Pro Prima, s.r.o. a Prima TV, 1999. Cesta do pekla, s. 79-88. ISBN 80-240-1095-x.

¹⁰⁴ Tamtéž, str. 79-83.

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 84.

¹⁰⁶ Tamtéž, str. 86.

Autoři v článku popisují zážitky lidí, kteří na hradě přespali, obklopeni magickými symboly, o hluku a neidentifikovatelných zvucích, které slyšeli, a také o stínu muže, který se jim v jednom okamžiku ukázal a pak zmizel. Jak se uvádí v článku, v rámci reportáže vystoupila také parapsycholožka Ivana Sůsová, která tyto zážitky popisuje jako projekci energie ze zdi hradu, ve které se ukazuje stopa nějaké tragédie, která se zda odehrála.

V reportáži dále vystoupil Svatopluk Karásek spolu s uctívačem satana Pavlem Brndiarem, oba se shodují na tom, že ďábel na Housce je spíše literární fikcí.¹⁰⁷ Jak k tomu uvedl Svatopluk Karásek v rozhovoru ze dne 22. 6. 2010: „Co by tam ďábel dělal, ten potřebuje lidi, ten musí být někde na stadionech a na demonstracích.“

Článek, a s tím i reportáž, končí závěrem pozvaných hostů, kteří popisují peklo jako stav duše, kdy jsme to jen my sami, kdo se může do tohoto pekla dostat a nepotřebujeme k tomu ani bránu nebo puklinu v lese. Autoři však v duchu své práce uzavírají, že „největší léčkou ďábla je přesvědčit nás o tom, že neexistuje“.¹⁰⁸

6.3.3 Období let 2000 – 2005

V tomto období již plní Houska stránky novin a časopisů, internetové servery nevyjímaje, a to především na základě odvysílané reportáže televize Prima a již několikrát zmiňovaného článku autorů Česala a Doležala. Housce se hodně věnuje bulvární tisk, např. deník *Super* v článku z 10. 6. 2001 pod názvem *Je pod hradem Houska díra do pekla?*¹⁰⁹, kde autor Aleš Česal znovu přináší na světlo myšlenky z článku ve *Fantastických faktech* z roku 1997.

Za zmínku jistě stojí článek uveřejněný v souvislosti s úmrtím zakladatele Plastic People of the Universe, Milana „Mejly“ Hlavsy v roce 2001. Svatopluk Karásek v článku vzpomíná na období svého působení na Housce, kde býval Hlavsa častým hostem: „Ještě předtím (*pozn. před nahrávkou LP na Housce*) jsme tam sami dva vymetali komíny, ve kterých byli různí uschlí ptáci, přesně si to pamatuju, jak na nás padaly poštolky...“¹¹⁰

V roce 2002 přišel na Housku současný kastelán pan ing. Miroslav Konopásek, který se začal o historii hradu zajímat mnohem šířeji než dosavadní kasteláni, o čemž svědčí i jeho vlastní,

¹⁰⁷ MACKERLE, Ivan; PODZIMEK, Jiří. *Záhady a mystéria : Magazín záhad*. 1. vyd. Praha : IŽ, s.r.o. ve spolupráci s Pro Prima, s.r.o. a Prima TV, 1999. Cesta do pekla. ISBN 80-240-1095-x. Str. 87.

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 88.

¹⁰⁹ ČESAL, Aleš. *Je pod hradem Houska díra do pekla?*. *Super : noviny, které musíte mít*. 10.6.2001, 45, s. 16.

¹¹⁰ POLÁČEK, Tomáš. *Sbohem, Mejlo, šeptaly stovky lidí*. *MF Dnes*. 12. 1. 2001, 10, s. 3.

zde již také zmiňovaná publikace *Kastelán o Housce*. Články, které po jeho příchodu na Housku vycházejí, jej často citují. Např. v článku v *Deníku Bohemia* z r. 2002¹¹¹ popisuje pan kastelán zážitek návštěvnic, které se rozhodly na hradě přespát, v noci je však probudilo bouchání na dveře, ty údajně nešlo otevřít atd. Obě ženy v noci z hradu utekly na nádvoří. Protože podobné zážitky lidí se v jednotlivých článcích často opakují, zeptala jsem se na možnost přespání na hradě přímo pana kastelána v rozhovoru ze dne 6. 7. 2010. Možnost přespání již lidem neposkytuje, jak sám uvedl: „Ne, už ne. Tady nejde o to, že bysme se báli o sebe nebo tak něco, ale já jim (*pozn. návštěvníkům*) do hlavy nevidím, vypadá normálně a o půlnoci si uvědomí, že je na hradě a teď tam nahoře začnou blbnout dravci a lítá tam kuna...a najednou ten hrad začne mít zvuky a oni už nám lidé, oni už nám lidé předvedli, co to s nimi dokáže udělat. Museli jsme kvůli tomu večerní prohlídky zrušit.“

Motivy v jednotlivých článcích¹¹² se neustále opakují, historie hradu, díra do pekla, fresky v kapli. Kaple se stala hlavním magickým místem hradu. Zmínky o tom, že ona pověstná puklina se nenachází přímo na hradě, ale na místě bývalého kostelíka, se prakticky neobjevují.

Na otázku umístění pekelné brány jsem narazila i v rozhovoru s panem kastelánem Konopáskem, který nabízí v této souvislosti vlastní vysvětlení: „Oni neuměli najít kapli, do roku 1928 se psalo v knížkách, že Houska nemá kapli. Ono se vždycky vědělo, že je to (*pozn. brána do pekla*) zašpuntované kaplí, ale proto si až do toho dvacátého osmého roku říkali, kde má Houska kapli, asi v tom kostelíku tady nahoře.“

Vzhledem k tomu, že již Hájek z Libočan zmiňuje puklinu „nedaleko“ hradu, toto tvrzení je dokladem procesu vytváření vlastních verzí uvedeného příběhu, který se tak skrze návštěvníky hradu rozšiřuje dál.

Novým tématem, kterému se novináři v tomto období začínají hodně věnovat je tzv. Dopis Eduardovi, připisovaný K. H. Máchovi.¹¹³

Houska se také začíná objevovat v populárně naučné literatuře. Zatímco *Tajnosti českých hradů*¹¹⁴ z roku 2004 se ještě drží historie a klasických pověstí, např. publikace *Hrady a podhradí* z roku 2005 již pojímá toto téma mnohem šířeji. Vedle historie hradu a jeho

¹¹¹ LUŽANSKÝ, Štěpán. Na Housce s čerty nejsou žerty. *Deníky Bohemia*. 14.1.2002, 46, s. x.

¹¹² např. GURYČA, Richard. Je tady díra do pekel?. *Vlasta*. 2003, 29, s. 26-27.

¹¹³ např. MAREŠOVÁ, Renata. Hrad, který má smlouvu s peklem. *Květy*. 2003, 37, s. 24-25.

¹¹⁴ BAUER, Jan. *Tajnosti českých hradů a zámků : Díl první*. Třebíč : Akcent, 2004. ISBN 80-7268-297-0. Str. 159-163.

pověstí se zabývá motivem jiných dimenzí, přiznává inspiraci záhodologicky laděnými články, na jednom místě se v knize uvádí: „Kastelán hradu připomíná i skutečnost, že na hradě měla probíhat tzv. plemenitba na árijskou rasu.“¹¹⁵ K práci novinářů se vyjádřil pan kastelán Konopásek v rozhovoru ze dne 6. 7. 2010 v tom smyslu, že sice novináři jsou s kastelánem v kontaktu, ověřují si informace, ovšem jak uzavřel pan Konopásek v rozhovoru: „Občas to pak popletou.“

Zvýšený zájem záhadologické veřejnosti inicioval v roce 2004 vydání souboru článků, které se objevovaly na internetu na serveru patřícím Klubu psychotroniků a UFO. Souborné vydání pod názvem *Záhady hradu Houska – mýty a skutečnosti*¹¹⁶, se snažilo poukázat na lacinou honbu za senzací, která se v souvislosti s Houskou spustila v záhadologických kruzích, postupuje po jednotlivých bodech a snaží se najít racionální vysvětlení. Objevuje se zde také přiznání jedné z autorek knihy *Čas hradů v Čechách 3*, PhDr. L. Koubové, že tzv. Dopis Eduardovi je fikce.¹¹⁷ Tento sborník, vydaný KPUFO, byl však určen jen velmi úzkému kruhu čtenářů a nedostal se do běžného povědomí veřejnosti. Právě z tohoto důvodu zřejmě sdělení PhDr. Koubové zcela zaniklo a tzv. Dopis Eduardovi mohl dále žít vlastním životem.

Možná právě díky tomu se tzv. Dopis Eduardovi objevuje jako jedno z témat publikace, která vyšla o rok později. Tou je *Výprava za českými čerty* z roku 2005, která vznikla na pozadí stejnojmenného televizního seriálu uváděného Českou televizí. Kniha je jakýmsi průvodcem po místech, která jsou nějakým způsobem spojená s peklem. Úvodním tématem je zde právě tzv. Dopis Eduardovi, který autoři charakterizují jako „oslnivý literární zlomek Karla Hynka Máchy“.¹¹⁸ Jak autoři dále uvádějí: „Někteří skeptičtí badatelé považují dopis za podvrh, pro náš badatelský tým se však stal základním dokumentem.“¹¹⁹

Na tento štáb vzpomínal v rozhovoru ze dne 11. 7. 2010 také místní starousedlík pan K.: „Přišli, abych jim prostě něco řekl, byli támhle nahoře, to byla ještě Eva J. (*pozn. sousedka pana K.*), ta jim tam něco řekla, vysílali to v televizi (...) a přišli sem, tak jsem mu řekl, co si o tom myslím, že to tu s tím nemá nic společného, tady přešlapoval, přece něco víte, jste tu

¹¹⁵ SOMMER, Jiří. *Hrady a podhradí : Nový průvodce po hradech a jejich okolí*. Olomouc : Fontána, 2005. Přestup do jiné dimenze aneb díra do pekel na hradě Houska, s. 240-266. ISBN 80-7336-200-7.

¹¹⁶ Kol. autorů. *Záhady hradu Houska - mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Plzeň : Klub psychotroniky a UFO, 2004. 17 s.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 16.

¹¹⁸ ŠTĚTINA, Jaromír; HÁJKOVÁ, Pavla. *Výprava za českými čerty : Epochální encyklopedie pekelných historií v Čechách*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidových novin za laskavého přispění České televize, 2005. ISBN 80-7106-770-9. Str. 205.

¹¹⁹ Tamtéž.

takovou dobu. Já jsem říkal, víte co, já se půjdu támhle někde ustrojít, odněkud vylezu, vy mě natočíte, já se namažu a budete mít čerta, když sháníte pořád čerta.“

Autoři v knize popisují vlastní experimenty v podzemí hradu. Nejprve do sklepení sestoupili členové štábu a navzájem pak popisovali svoje pocity, kdy polovina lidí zaznamenala jistou tíseň a neklid. V další fázi byl do podzemí umístěn kanárek v kleci, který, jak popisují autoři, se minutu před půlnocí začal pohybovat, mávat křídly, přesně o půlnoci se začal plašit a bít křídly o klec. Toto chování autoři vyhodnotili jako důkaz o přítomnosti čerta na tomto místě.¹²⁰

Motivem houseckého podzemí se shodou okolností v témže roce zabývala ještě jiná publikace, a to *Tajemné podzemí, II. díl*, kde autoři zmiňují průzkum podzemí z roku 2002 pod vedením Ladislava Lahody, který oddělené sklípky, jimiž se zabývala i výše zmíněná reportáž na TV Prima, popisuje jeden jako místnost na uchovávání potravin a druhý jako nádrž na vodu. Nicméně poukazuje na to, že podlaha sklípku napovídá, že by zde možná mohlo být dolů se svažující schodiště. V knize je uvedena také Lahodova teorie o radonových plynech vyvěrajících z podzemí, které by mohly dát vzniknout pekelným pověstem.¹²¹

Vedle záhadologických internetových serverů, které se v některých případech věnují Housce velmi zevrubně, např. stránky autora vystupujícího pod jménem Cody,¹²² věnují se Housce i běžné informační servery,¹²³ které však opět jen recyklují již zmiňovaná témata, bránu do pekla, „podivnou“ architekturu hradu, útržky z novodobé historie, především Plastic People of the Universe a samozřejmě stále populárnější tzv. Dopis Eduardovi.

¹²⁰ ŠTĚTINA, Jaromír; HÁJKOVÁ, Pavla. *Výprava za českými čerty : Epochální encyklopedie pekelných historií v Čechách*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidových novin za laskavého přispění České televize, 2005. ISBN 80-7106-770-9. Str. 210.

¹²¹ ŠTRAUB, Miloš; LENKOVÁ, Jitka. *Tajemné podzemí : II. díl Střední Čechy*. 1. vyd. Praha : Regia, 2005. Houska, s. 96-99. ISBN 80-86367-47-9.

¹²² [Http://cody.mysteria.cz/](http://cody.mysteria.cz/) [online]. 2005, 2005 [cit. 2010-12-18]. Tajemný hrad Houska. Dostupné z WWW: <<http://cody.mysteria.cz/magie/houska/index.htm>>.

¹²³ *Idnes.cz* [online]. 5. 8. 2005 [cit. 2010-12-18]. Houska: nejtajuplnější hrad v Česku. Dostupné z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/houska-nejtajuplnejsi-hrad-v-cesku-dud-igcechy.aspx?A050804_150522_igcechy_tom> nebo *Hn.ihned.cz* [online]. 16.12.2005 [cit. 2010-12-18]. Hrad Houska stojí nad branou do pekla. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-17422050-hrad-houska-stoji-nad-branou-do-pekla>> .

6.3.4 2006 – Čekání na Máchu

Pro vývoj „Tajemství hradu Houska“ byl rok 2006 velmi významným. Dle tzv. Dopisu Eduardovi se měl právě do roku 2006 přesunout z Housky Karel Hynek Mácha. Tento motiv byl v tehdejší době již tak veřejně znám, že mu byla věnována celá reportáž v pořadu TV Nova, *Na vlastní oči*, odvysílaná 11. 10. 2006.¹²⁴

Vedle reportéra Stanislava Motla vystupuje v reportáži také kastelán Konopásek, několik psychotroniců atd. Jeden z nich, Martin Šašek z KPUFO Plzeň hned v úvodu komentuje pravost dopisu: „Celý ten dopis jsme podrobovali opakovaně a opakovaně určitému druhu zkoumání.“ Jak diváky seznamuje redaktor Motl, Martin Šašek se společně s dalším členem KPUFO rozhodli rekonstruovat obsah dopisu, proto také reportáž samotná začíná na Housce. Reportáž se vede ve značně tajemné atmosféře, kterou dokresluje kastelán, když vítá štáb slovy: „Tak prosím, pánové, jestli si myslíte, že na to máte, prosím.“

V reportáži se dále spekuluje o možnosti časoprostorových přesunů, která je Jaromírem Novotným z KPUFO označena jako reálná. Pan Novotný vystupuje v reportáži jako jeden z psychotroniců, kteří se pomocí virgule snaží najít energetické anomálie, místo či průrvu, kam podle obsahu dopisu Mácha vlezl. Dle redaktora Motla se všichni shodli na tvrzení, že pod kazatelnu byla kdysi spáchána vražda, svoje pocity komentují psychotronici velmi emotivně. Např. Eva Kňapová: „Tak tady je takovej bod, takový kolo. Když jsem si sem stoupla, tak mě to nejdřív vyhodilo nejdřív hodně nahoru, pak mě to smetlo dolů, to znamená, že tady někdo byl zabitej“. Jaromír Novotný ji doplňuje: „Už to cejtím prostě v sobě, už to úplně, tady ho umlátili, toho chudáka, až to cejtím taky.“

Průrvu, kterou by se Mácha spouštěl, se však nalézt nepodařilo. Konkrétní otázky na psychotroniky zůstaly v reportáži nezodpovězeny. Kastelán Konopásek se v reportáži vyjadřuje k Máchovi takto: „Mácha byl romantik, on nejprve byl v hostinci, potom za děvčaty a o půl druhé v noci skutečně došel na Housku, no. Takže jestli se třeba Máchovi skrze alkohol povedlo to, co praktikují jinde primitivní, v tom dobrém slova smyslu, primitivní původní lidé skrze travičky, skrze houbičky, kdo ví, ale ten zážitek stojí za to.“

Reportáž pak pokračuje v Praze, kam se měl Mácha údajně přenést, konkrétně do Kunratického lesa ke zřícenině hradu krále Václava. Na tomto místě se Jaromír Novotný opět snaží pomocí virgule a média spojit s pamětí místa a ptát se na Máchu. Podle jeho tvrzení

¹²⁴ Přepis celé reportáže je uveden v příloze č. 9.2.

mu byla Máchova přítomnost na tomto místě v roce 1836 potvrzena. Štáb v reportáži ohledává okolí a nachází několik důkazů, že Mácha skutečně popisoval právě toto místo, např. „pavoučí sítě na nebi“ vykládá Martin Šašek jako troleje, kloubový autobus jako „Dantovy měchy s očima ohnivýma“, o kterých se Mácha zmiňuje.

Další část reportáže se vrací opět na Housku a v podobném duchu pokračuje dále v měření energií, spekulacích o Máchově smrti atd. Ke konci reportáže vstupuje do dění PhDr. Františka Vrbenská, jedna z autorek knihy *Čas hradů v Čechách 3*, kde se zmíněný dopis objevil. Ke knize a kapitole o Housce v reportáži říká: „Ale co o Máchovi, aby to nepůsobilo stereotypně, okoukaně a z toho vznikl takový nápad, co vyslat Máchu, který v podstatě psal z dnešního hlediska fantasy, do jednadvacátého století? Taková malá sci-fi. Takže vznikl fiktivní dopis.“

Přestože tedy sama autorka dopisu přiznává v reportáži pravý stav věcí, reportér Motl dodává: „Máchův dopis je tedy vymyšlený. Mnohé záhadology, včetně psychotronika Jaromíra, však tahle zpráva nevyvede vůbec z míry. Co když spisovatelka nemluví tak docela pravdu? Co když z nejrůznějších důvodů naopak něco tají?“ Stanislav Motl poté s Jaromírem Novotným rozvíjí myšlenku, že některé momenty z dopisu si autorka vymyslet nemohla, což dokládají na příkladu „Dantových měchů s ohnivýma očima“. V době vzniku dopisu, v roce 1996, nemohla autorka tušit, že autobusy budou o deset let později povinně svítit ve dne atd.

Reportáž pak uzavírá Jaromír Novotný dalším pokusem s virguli, kdy dodává celému případu Máchy na Housce další rozměr, když říká: „Helejte, co to dělá za psí kusy jako, jo? Ten člověk nezemřel, nepřešel řeku Styx, ten někde tady bloudí. Ten ještě není tam, kde má bejt.“

Tato velmi tajemně vyznívající reportáž pobouřila záhadologickou veřejnost. Především představitelé KPUFO se ohradili proti vyznění reportáže, která stavěla členy této společnosti do řady lidí, kteří opravdu věří a čekají, že se Mácha v Praze nebo na Housce objeví.

Krátce po odvysílání reportáže se objevilo na internetu vyjádření tajemníka KPUFO Luboše Šafaříka, který v rozhovoru pro server babinet.cz např. říká: „Má-li být psychotronické zkoumání k něčemu, nesmí být zatíženo sugescí. Není možné vlézt do sklepa a všichni psychotronici si jeden před druhým ukazují co dovedou – první ovlivní druhé. Jakékoli takové ‚zjištění‘ nemá absolutně žádnou platnost, to naši badatelé ví také velmi dobře.“ Navíc

dodává, že reportáž jako taková byla účelně zmanipulovaná tak, aby byla plná senzačních zjištění, bez ohledu na to, v jakém světle se v ní objevují účinkující.¹²⁵

Ani přiznání autorky však příliš neovlivnilo další novináře, kteří o Housce psali ve stále stejném duchu.¹²⁶ Stoupající popularita ovšem rozhodně prospívala Housce jako takové, návštěvnost se v roce 2006 pohybuje již kolem 30 tis. návštěvníků ročně.¹²⁷ V tomto roce se také objevuje současná podoba internetových stránek hradu s názvem Hrad Houska – tajemná brána do jiných světů (www.hradhouska.cz), kde je tajemnu věnována samostatná část webu.

6.3.5 2007 – Prokletý hrad Houska

V roce 2007 se objevuje kniha ing. Dušana Ospalíka, která velmi specifickým způsobem rozšiřuje v této době již obecně známou legendu okolo tzv. Dopisu Eduardovi. Kniha s názvem *Prokletý hrad Houska*¹²⁸ přináší příběh, který se odehrává na několika časových rovinách, v současnosti, ve 40. letech 20. století a také ve století 19., tedy v době, kdy žil Karel Hynek Mácha. Příběh vychází ze situace, kdy Mácha využívá tunelu, ústícího u kostelíka nedaleko Housky, pro přechod do budoucnosti, konkrétně do let 1938-1945, kde navazuje vztah s dívkou Marií. Marie přebývá u babičky v Blatečkách, obci těsně u Housky, kam ji Mácha chodí pravidelně navštěvovat. V průběhu času využívá tohoto průchodu i Marie. V příběhu se objevuje odkaz na Václava Hájka z Libočan, odkaz na pověst o odsouzení, o černém muži, postavě v mnišské kápi, která střeží zmíněný tunel atd. Autor zde propojuje skutečnou Máchovu korespondenci s vlastní verzí příběhu, který pokrývá i okolnosti Máchovy smrti. Kniha se pohybuje na rozhraní žánru sci-fi a červené knihovny a je další ukázkou toho, jak se na jednotlivé primární zdroje nabalovala nová témata.

¹²⁵ www.kpufo.cz [online]. 23.10.2006 [cit. 2010-12-18]. Čekání na Máchu?. Dostupné z WWW: <<https://www.kpufo.cz/portal/view.php?cisloclanku=2006102302>>.

¹²⁶ např. BUČKOVÁ, Michaela. Houska : Brána do pekel v pohádkovém Kokořínsku. *MF Dnes*. 31.3.2007, 77, s. C6-C7. nebo FERSTL, Roman. Hrad Houska : Brána do pekel. *Českopis*. 27.6.2007, 7-8, s. 33-35.

¹²⁷ www.nipos-mk.cz [online]. 2010? [cit. 2010-12-19]. Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2007. Dostupné z WWW: <http://new.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/p976_200865_navstevnost_pamatek_2007.pdf>.

¹²⁸ OSPALÍK, Dušan. *Prokletý hrad Houska aneb Hynkovo tajemství*. Litoměřice : Ossonic, 2007. 166 s.

6.3.6 Období let 2008 - 2010 – nejzáhadnější hrad v Čechách

V létě roku 2008 se hrad Houska umístil na prvním místě v anketě pořádané turistickým serverem www.kudyznudy.cz, který je spravován agenturou Czech Tourism. Anketa hledala „nejzáhadnější, nejmystičtější a pověrami nejvíce opředené místo v České republice“.¹²⁹ Houska v anketě porazila mnoho známých míst, např. horu Blaník nebo zámek Velké Losiny, spojený s čarodějnickými procesy v 17. století. Výsledek ankety byl dále medializován zpravodajskými servery, např. serverem www.tyden.cz.¹³⁰

V témže roce se na Housce opět objevili filmaři, kteří zde podle scénáře Arnošta Vašíčka natáčeli 4. díl druhé řady seriálu *Strážce duší*, s názvem *Propast věků*.¹³¹ Děj se točí kolem Housky a tzv. Dopisu Eduardovi. Na Housku přijíždí žena, která údajně Máchu v roce 2006 v Praze potkala, objevují se zde přímé citace z dopisu, v seriálu se objeví v jedné scéně i kniha *Čas hradů v Čechách 3*. Přímo na Housce se však tato žena dozvídá, že onen dopis je podvrh.

Další děj se pak točí kolem záhadných zmizení, přesunů v čase atd. a již zcela neodpovídá první části, která se snaží divákům představit Housku coby pověstmi opředěný, ale v zásadě zcela běžný český hrad. Celý seriál byl o rok později uveden Českou televizí.

Krátce po natáčení seriálu přijela na Housku novinářka Jitka Lenková, která zde vyfotografovala keltské malby, o kterých se v souvislosti s Houskou také hovoří jako o jednom z nevysvětlených tajemství. Celý článek pak uveřejnila v časopise *Květy* pod názvem *Houska plná záhad*.¹³² Krátce nato však byla upozorněna Arnoštem Vašíčkem, autorem seriálu *Strážce duší*, že kresby, které vyfotografovala a v článku použila, jsou pouze filmařskou rekvizitou. Celou věc pak paní Lenková uvádí na pravou míru v časopise *Záhady a zajímavosti* v roce 2009,¹³³ kde svoje pochybení přiznává.

¹²⁹ [Www.kudyznudy.cz](http://www.kudyznudy.cz) [online]. 31.7.2008 [cit. 2010-12-19]. Nejzáhadnějším turistickým místem v Česku zvolen hrad Houska. Dostupné z WWW: <<http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Nejzahadnejsim-turistickym-mistem-v-Cesku-zvolen-h.aspx>>.

¹³⁰ ŠIMŮNKOVÁ, Tereza. [Www.tyden.cz](http://www.tyden.cz) [online]. 6.8.2008 [cit. 2010-12-19]. Mystické Česko: 10 tipů na strašidelné výlety. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/putovani-po-cesku/mysticke-cesko-10-tipu-na-strasidelne-vylety_73843.html>.

¹³¹ [Www.ceskatelevize.cz](http://www.ceskatelevize.cz) [online]. 2008 [cit. 2010-12-19]. Strážce duší: Propast věků. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1055848762-strazce-dusi/>>.

¹³² LENKOVÁ, Jitka. Houska plná záhad. *Květy*. 2008, 30, s. 64-65.

¹³³ LENKOVÁ, Jitka. Záhada keltské kresby na hradě Houska. *Záhady a zajímavosti : Občasník Klubu psychotroniků a UFO*. 2009, 2, s. 27.

Zdaleka ne všichni novináři se však takto staví k informacím, nadále tedy vycházejí články, které popisují Housku jako mystické místo, kde se dějí nevysvětlitelné jevy, internetové stránky jsou plné diskuzí, kde lidé popisují vlastní zážitky z Housky,¹³⁴ v bulvárním tisku se dá dokonce mluvit o jisté gradaci napětí, kdy např. deník *Super* uveřejnil v létě 2010 článek, který různá onemocnění, úrazy a úmrtí interpretů populární hudby dává do přímé souvislosti právě s jejich účinkováním na tradiční housecké akci Noc s hvězdami.¹³⁵

6.3.7 2010 - Máchovské výročí

Rok 2010 je rokem Máchovského výročí, na podzim jsme si připomněli 200 let od básníkovy narození. O jeho životě víme poměrně dost, o jeho podobě již méně, jisti si však můžeme být tím, že Máchův časoprostorový zážitek z Housky je pouze fiktivním příběhem autorky paní Vrbenské.

Tento příběh se již stal součástí všeobecného povědomí, v letošním roce se objevil dokonce na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu, které vydalo ke zmiňovanému výročí známku. Jak se na stránkách ministerstva uvádí: „Je dochován jeho (*pozn. Máchův*) dopis, který psal po noci strávené na hradě Houska svému příteli, kde líčil hrůzný přelud, ve kterém sestoupil do díry v zemi, která se na Housce nachází, a tam se setkal s démonickými bytostmi.“¹³⁶

V souvislosti s uvedeným výročím se připravuje pod vedením týmu Krajské vědecké knihovny v Liberci kniha, která by měla zodpovědět spoustu otázek o Máchově životě a uvést na pravou míru báchorky, které se postupem doby o jeho životě objevily.¹³⁷ Podaří se autorům

¹³⁴ *Www.zena.centrum.cz* [online]. 18.4.2009 [cit. 2010-12-19]. Hrad Houska: brána do pekel?. Dostupné z WWW: <<http://zena.centrum.cz/volny-cas/vase-pribehy/2009/4/18/clanky/hrad-houska-brana-do-pekeli/>> nebo ZARZYCKÁ, Karolina. *Www.novinky.cz* [online]. 16.11.2009 [cit. 2010-12-19]. Gotický hrad Houska je opředen mystikou a podivnými jevy. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/cestovani/184306-goticky-hrad-houska-je-opreden-mystikou-a-podivnymi-jevy.html>>.

¹³⁵ *Www.super.cz* [online]. 17.7.2010 [cit. 2010-12-19]. Hvězdy na Housce: Rakovina Urbánkové, smrt v rodině Filipové... Dostupné z WWW: <<http://www.super.cz/clanek/40666-hvezdy-na-housce-rakovina-urbankove-smrt-v-rodine-filipove.html>>.

¹³⁶ *Www.mpo.cz* [online]. 15.3.2010 [cit. 2010-12-19]. Karel Hynek Mácha a jeho kraj - 200. výročí narození. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument71788.html>>.

¹³⁷ *Www.idnes.cz* [online]. 16.11.2010 [cit. 2010-12-19]. Stačilo málo, a Máchovo jezero bylo Velkým rybníkem. Dostupné z WWW: <http://liberec.idnes.cz/200-let-narozeni-machy-stacilo-malo-a-machovo-jezero-bylo-velkym-rybnikem-1n9-/liberec-zpravy.asp?c=A101115_175128_liberec-zpravy_alh>.

s konečnou platností rozprášit již značně zakořeněný příběh o výletu K. H. Máchy do roku 2006? Myslím, že ne.

6.3.8 Máchův dopis očima jeho autorky

V létě 2010 jsem se sešla s autorkou tzv. Dopisu Eduardovi, paní PhDr. Františkou Vrbenskou. O práci na knize *Čas hradů v Čechách* a o své inspiraci mi v rozhovoru ze dne 31. 8. 2010 řekla toto: „To měla být povídka, to je povídka, jestli k tomu je nějaký další výklad, tak se to dá vyložit dvěma způsoby, za prvé že to někdo pochopil jako realitu nebo připadalo mu zajímavé pojmout to jako realitu a od toho se odvíjí další události, které jsou s výkladem toho příběhu spojené a zajímavé je, že jsem narazila i na nějaké celkem vážně míněné dva prameny, které tvrdily, že snad kdysi v polovině 60. let se takovýchle dopis, nebo jeho přepis, objevil někde tuším na Stockholmské univerzitě, myslím, že na to mám ještě někde odkazy, ale opravdu nevím, jestli tady nefungovala lidová tvořivost. A druhý výklad je, že když píšete příběhy, tak podvědomě nebo cíleně dáváte dohromady motivy, náměty, inspirujete se a pak se vám může stát, že si vymyslíte něco, co se skutečně do té reality trefí.

V těch knihách jsem měla několik dopisů, tenhle Máchův se tolik nevymykal, ale ten nápad poslat ho do té díry a nechat ho vlézt do budoucnosti...přišlo mi to jako dobrý nápad. Prošli jsme celými minimálně dvěma tisíci lety a teď šlo o to, o čem to bude teď, do kterého roku to zasadíme, proč ne budoucnost. On (*pozn. Mácha*) skutečně měl velmi temné vize, ošklivé sny, které hraničily až téměř s vizemi nebo halucinacemi a opravdu se u něj našly nějaké poznámky nebo zmínky o tom, že chce psát o hradech ve snu spatřených, takže já jsem si půjčila ten motiv těch hradů spatřených ve snu a těch hrůzných vidin, které měl.

Chtěla jsem tam zdůraznit, že ten svět je opravdu moderní svět, je šedivý a nevlídný a auta tedy jezdí s rozsvícenými světly. Jenže proč? Dřív to nebylo povinné, lidé se mě na to pak ptali, prosím tě, jako jaks' to odhadla, že auta mají mít rozsvícená světla, když to je až od roku tolik a tolik, (...), tak to byla čistě scifistická záležitost, odhad, ale někdo to také pochopil, že je to takové zavandrování do budoucnosti, která není úplně předvídatelná. Takže tady zafungovaly nějaké inspirace, nevím, v tomhle bodě si opravdu nejsem jistá, to by ode mě bylo nefér, ale ta rozsvícená světla je skutečně taková náhoda.“

Paní Vrbenské jsem se také ptala na zdánlivou autentičnost dopisu po literární stránce. K tomu paní Vrbenská říká: „Já jsem si dala práci, aby to byl Máchův...“ Dopis totiž skutečně na první pohled Máchův připomíná, především zvoleným jazykem. Jak ale dodala v rozhovoru paní Vrbenská: „Na druhý už ne a setkala jsem se s tím, že lidé to přečetli, zaváhali, pak tam objevili několik chyb, podle kterých se dá snadno dovodit, že žádný Máchův, žádný Máchův, zase až tak velikou práci jsem si s tím nedávala, dneska bych to udělala trošinku jinak, jsou tam momenty, které trošku skřípou, mě šlo hlavně o umělecký dojem, takže až tolik, tolik jsem to nepilovala, nechtěla jsem nikoho klamat, kdybych chtěla, tak samozřejmě si s tím tu práci dám a takhle šlo jenom o to, aby to působilo jak říkáte na první pohled, jako že je to Máchův dopis. Když jsem si vymyslela dopis renesanční dámy, tak jsem použila dobové kroniky, dobové dopisy a smontovala jsem z toho dopis, který byl tedy vyprávěn jazykem renesančního člověka.“

Paní Vrbenská zapochybovala o tom, že je ještě možné takto silně zakořeněnou věc vymýtit. Sama autorka pak přiznala, že se pokoušela uvést věci na pravou míru. „Já jsem se to pokusila bourat, dokonce jsem povolila nebo domluvila jsem se s panem Vašíčkem, kterého osobně znám, aby ten dopis použil pro jedno ze svých pokračování *Strážce duší*.“

V seriálu se tento motiv objevil, paní Vrbenská jej komentovala takto: „On vlastně píše, že to byla mystifikace, ale to neměla být mystifikace, to byla normální beletristická povídka, psaná formou dopisu. Takže jako opravdu, nenapadlo mě, že to někdo vezme vážně.“

Samozřejmě jsme se dotkly i současnosti, kdy je Máchův tzv. Dopis Eduardovi velmi často zmiňován, ať již v souvislosti s Houskou nebo přímo se životem K. H. Máchy. Paní Vrbenská, sama zaskočena silou příběhu, přiznává: „To bylo skutečně takové zvláštní, protože já jsem netušila, že kolem toho dopisu už obíhají nějaké sekundární pověsti, a pak právě, když se blížilo Máchovské výročí, tak jsem najednou zjistila, že tohle existuje, a byl to dost veliký šok. Musím říct, že opravdu veliký, údiv, zděšení, nejistota, protože, co s tím? Na jednu stranu člověk by zejména, když to tak ani nebylo míněno, byl nerad pokládán za nějakého šejdíře, který si hraje s historií, na druhou stranu vím, že třeba jako Housce a řekněme jejímu ‚pí ár‘ to docela prospívá.“

7 Závěr

Moje práce je u konce. Postupně jsem skládala mozaiku vzpomínek, úryvků z knih, novinových článků, ze kterých se vylouppl celý housecký příběh, který sám o sobě je odpovědí na úvodní otázku. Čím je „Tajemství hradu Houska“? Již po první kapitole bylo zřejmé, že spíše než mýtem by mohlo být společenským konstruktem.

Chronologická část práce ukázala jednotlivé body, prvky a vlastně i osoby, které sehrály v procesu vývoje konstruktů „Tajemství hradu Houska“ svoji úlohu. Ukazuje se zde proces narativizace ještě v období před otevřením hradu veřejnosti, pozdější začlenění do zásoby vědění a neustálé udržování reality tohoto příběhu a její další rozvoj. Tato chronologická část, vlastně dosavadní historie celého houseckého příběhu, je tedy dokladem toho, že „Tajemství hradu Houska“, obecně sdílené povědomí o hradu a jeho záhadách, je společností vytvořenou, tedy konstruovanou realitou.

Záměrně jsem se v práci vyhnula pátrání po motivaci všech, kteří se nějakým způsobem na vývoji tohoto konstruktů podíleli a podílejí. Pro zodpovězení úvodní otázky není vlastně vůbec podstatná.

Místní lidé vnímají především máchovskou linku příběhu jako nafouknutou mediální bublinu, za kterou se jistě dá také označit. Přesto, jak mi pověděl v rozhovoru Svatopluk Karásek: „...slouží bezvadnému účelu.“ Tak jako celé „Tajemství hradu Houska“.

8 Použitá literatura a internetové zdroje

KARBUSICKÝ, Vladimír. *Báje, mýty, dějiny : Nejstarší české pověsti v kontextu evropské literatury*. Vyd. první. Praha : Mladá fronta, 1995. 312 s. ISBN 80-204-0524-0.

MYSLIVEČEK, Milan; KOUBOVÁ, Ludmila; VRBENSKÁ, Františka. *Čas hradů v Čechách 3*. Vyd. 1. Praha : Horizont, 1996. 272 s. ISBN 80-7012-086-X.

MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady : Díl první*. 2. dopl. vydání. Praha : Odeon, 1976. 249 s.

ČESAL, Aleš; DOLEŽAL, Milan. Díra do pekel, či přestup do jiné dimenze?. *Fantastická Fakta*. 1997, 9, s. 8-9.

DURDÍK, Tomáš. *Encyklopedie českých hradů*. 1. vyd. Praha : LIBRI, 1995. 365 s. ISBN 80-901579-8-X.

Filosofický slovník. 2. opravené a rozšířené vydání, reprint. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002. 463 s. ISBN 80-7182-064-4.

BARTUŠEK, Antonín, et al. *Gotická nástěnná malba v zemích českých 1 : 1300 - 1350*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství ČSAV, 1958. 214 s.

FERSTL, Roman. Hrad Houska : Brána do pekel. *Českopis*. 27.6.2007, 7-8, s. 33-35.

BUČKOVÁ, Michaela. Houska : Brána do pekel v pohádkovém Kokořínsku. *MF Dnes*. 31.3.2007, 77, s. C6-C7.

LENKOVÁ, Jitka. Houska plná záhad. *Květy*. 2008, 30, s. 64-65.

MAREŠOVÁ, Renata. Hrad, který má smlouvu s peklem. *Květy*. 2003, 37, s. 24-25.

SOMMER, Jiří. *Hrady a podhradí : Nový průvodce po hradech a jejich okolí*. Olomouc : Fontána, 2005. Přestup do jiné dimenze aneb díra do pekel na hradě Houska. 304 s. ISBN 80-7336-200-7.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého : Díl desátý-Boleslavsko*. Třetí vyd. Praha : Argo, 1895. ISBN 80-7203-060-4. Str. 251-252.

ČESAL, Aleš. Je pod hradem Houska díra do pekla?. *Super : noviny, které musíte mít*. 10.6.2001, 45, s. 16.

GURYČA, Richard. Je tady díra do pekel?. *Vlasta*. 2003, 29, s. 26-27.

KONOPÁSEK, Miroslav. *Kastelán o Housce*. Nymburk : VEGA-L, 2004. 31 s. ISBN 80-86757-17-X.

- ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Kniha o Housce : Díl první*. Praha : Vydáno nákladem zboží houseckého, 1930. 291 s.
- ARMSTRONGOVÁ, Karen; KOVAŘÍK, Štěpán. *Krátká historie mýtu*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2006. 156 s. ISBN 8072037501.
- HÁJEK z LIBOČAN, Václav. *Kronika česká*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1981. 736 s.
- STEJSKAL, Martin. *Labyrintem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa*. První. Praha : Paseka, 1991. 463 s. ISBN 80-85195-08-X.
- SOKOL, Jan. *Malá filosofie člověka / Slovník filosofických pojmů*. Třetí rozšířené vydání. Praha : Vyšehrad, 1998. Mýtus a logos, s. 392. ISBN 80-7021-253-5.
- JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.
- KOLÁŘOVÁ, Dana. *Mediální obraz hradu Houska*. [s.l.], 2010. 8 s. Návrh kvalitativního výzkumu. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií.
- STEBLIN-KAMENSKIJ, Michail Ivanovič; KOZÁKOVÁ, Libuše. *Mýtus a jeho svět*. Praha: Panorama, 1976. 268 s.
- ELIADE, Mircea; STREBINGEROVÁ, Eva. *Mýtus o věčném návratu : archetypy a opakování*. 2., opr. vyd. Praha : Oikoymenh, 2009. 131 s. ISBN 9788072983889.
- OTTO, Walter F. Mýtus a slovo. In REZEK, Petr. *Mýtus, epos a logos*. 1. vyd. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1991. s. 119. ISBN 8085241072.
- BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Vyd. 3. Praha : Triton, 1998. 259 s. ISBN 8072540017.
- ELIADE, Mircea; VÍZNER, Jiří. *Mýty, sny a mystéria*. Vyd. 1. Praha : Oikoymenh, 1998. 195 s.
- LUŽANSKÝ, Štěpán. Na Housce s čerty nejsou žerty. *Deníky Bohemia*. 14.1.2002, 46, s. x.
- GOLIS, Miroslav. Nejstrašidelnější místo. *Českolipský deník : Regionální deníky - Liberecký a Ústecký kraj*. 9.7.1997, x, s. 6. ISSN VLSC19970709010008cz.
- PAVEL, Josef. *Pověsti českých hradů a zámků*. Praha : Hokr, [1934]. 246 s.
- ZUBÍK, Jiří; HOUŽVA, Josef. *Pověsti z Kokořínska a Mšenska : 1. díl*. Mělník : Okresní muzeum Mělník, 1994. Str. 27-30.
- KRČMÁŘ, Miloš. Pracovní dílna na hradě Houska. *Časopis státní památkové péče*. 2008, 68, 2, s. 157-158. ISSN 1210-5538.

WENZEL, Ernst. Princ Marcipán. In MALÝ, Jakub. *Nový Pražský Kalendář pro město i venkov na obyčejný, 365 dní mající rok po Kristově narození 1870. : Spolu i kniha zábavná a poučná.* Praha : Tiskem a nákladem Synů Bohumila Haase, na Starém městě, v bývalém klášteře sv. Anny, 1870. s. 65-80.

OSPALÍK, Dušan. *Prokletý hrad Houska aneb Hynkovo tajemství.* Litoměřice : Ossonic, 2007. 166 s.

KABELE, Jiří. *Přerody: principy sociálního konstruování.* Vydání první. Praha : Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy, 1998. 394 s. ISBN 80-7184-359-8.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars II, Annorum 1253-1310 / opera Josephi Emler. Praegae : Sumtibus regiae scientiarum societatis Bohemiae. 1882, 1483 s.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars III, Annorum 1311-1333 / opera Josephi Emler. Praegae : Sumtibus regiae scientiarum societatis Bohemiae : Prostat apud bibliopolam Ed. Valečka, 1890, 952 s.

Restaurování nástěnných maleb v kapli na hradě Houska. In KŘÍŽKOVÁ, MGR., Olga. *Výroční zpráva za rok 2008 : Národní památkový ústav - územní odborné pracoviště v Liberci.* Praha : Národní památkový ústav, 2009. s. 33.

POLÁČEK, Tomáš. Sbohem, Mejlo, šeptaly stovky lidí. *MF Dnes.* 12. 1. 2001, 10, s. 3.

BERGER, Peter L; LUCKMANN, Thomas; SVOBODA, Jiří. *Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii vědě.* 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 8085959461.

LÍBAL, Dobroslav; MACEK, Petr; NOVOSADOVÁ, Olga. Stavebně historický průzkum hradu Houska. In DURDÍK, Tomáš. *Castellologica Bohemica.* Praha : Archeologický ústav ČSAV, 1989. s. 141-158.

KENNEDY GRIMSTED, Patricia. Sudeten Crossroads for Europe's Displaced Books: The 'Mysterious Twilight' of the RSHA Amt VII Library and the Fate of a Million Victims of War. In BORÁK, Mečislav. *Restitution of Confiscated Art Works - With or Reality? : Documentation, identification and restitution of cultural property of the victims of World War II.* Šenov u Ostravy : Tilia, 2008. s. 123 - 169. ISBN 978-80-7285-100-3.

HALLAMOVÁ, Elizabeth; VACEK, Jindřich. *Světcí : Kdo jsou a jak nám pomáhají.* Praha : Volvox Globator, 1996. 184 s. ISBN 80-7207-028-2.

ŠTRAUB, Miloš; LENKOVÁ, Jitka. *Tajemné podzemí : II. díl Střední Čechy.* 1. vyd. Praha : Regia, 2005. Houska, 182 s. ISBN 80-86367-47-9.

BAUER, Jan. *Tajnosti českých hradů a zámků : Díl první*. Třebíč : Akcent, 2004. 229 s. ISBN 80-7268-297-0.

BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.

MCQUAIL, Denis; JIRÁK, Jan; KABÁT, Marcel. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání první. Praha : Portál, 1999. 368 s. ISBN 80-7178-200-9.

VANÍČEK, Vratislav. *Velké dějiny zemí Koruny české : Svazek III.* 1. vyd. Litomyšl : Ladislav Horáček - Paseka, 2002. 758 s. ISBN 80-7185-433-6.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích : 3. svazek. Praha : Diderot, 1999. Hájek z Libočan, Václav, s. 473. ISBN 80-902555-5-8.

ŠTĚTINA, Jaromír; HÁJKOVÁ, Pavla. *Výprava za českými čerty : Epochální encyklopedie pekelných historií v Čechách*. První. Praha : Nakladatelství Lidových novin za laskavého přispění České televize, 2005. 405 s. ISBN 80-7106-770-9.

LENKOVÁ, Jitka. *Záhada keltské kresby na hradě Houska. Záhady a zajímavosti : Občasník Klubu psychotroniků a UFO*. 2009, 2, s. 27.

MACKERLE, Ivan; PODZIMEK, Jiří. *Záhady a mystéria : Magazín záhad*. 1. vyd. Praha : IŽ, s.r.o. ve spolupráci s Pro Prima, s.r.o. a Prima TV, 1999. Cesta do pekla, s. 79-88. ISBN 80-240-1095-x.

Kol. autorů. *Záhady hradu Houska - mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Plzeň : Klub psychotroniky a UFO, 2004. 17 s.

Internetové zdroje

Cody.mysteria.cz [online]. 2005, 2005 [cit. 2010-12-18]. Tajemný hrad Houska. Dostupné z WWW: <<http://cody.mysteria.cz/magie/houska/index.htm>>.

Www.ceskatelevize.cz [online]. 2008 [cit. 2010-12-19]. Strážce duší: Propast věků. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1055848762-strazce-dusi/>>.

Www.denjaksen.cz. 2007 [cit. 2010-11-11]. Sami na hradě Houska. Dostupné z WWW: <<http://www.denjaksen.cz/katalog-zazitku/romantika/sami-na-hrade-houska>>.

Hn.ihned.cz [online]. 16.12.2005 [cit. 2010-12-18]. Hrad Houska stojí nad branou do pekla. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-17422050-hrad-houska-stoji-nad-branou-do-pekla>>.

Www.idnes.cz [online]. 5. 8. 2005 [cit. 2010-12-18]. Houska: nejtajuplnější hrad v Česku. Dostupné z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/houska-nejtajuplnejsi-hrad-v-cesku-dud-/igcechy.asp?c=A050804_150522_igcechy_tom>.

Www.idnes.cz [online]. 16.11.2010 [cit. 2010-12-19]. Stačilo málo, a Máchovo jezero bylo Velkým rybníkem. Dostupné z WWW: <http://liberec.idnes.cz/200-let-narozeni-machy-stacilo-malo-a-machovo-jezero-bylo-velkym-rybnikem-1n9-/liberec-zpravy.asp?c=A101115_175128_liberec-zpravy_alh>.

Www.kpufo.cz [online]. 23.10.2006 [cit. 2010-12-18]. Čekání na Máchu?. Dostupné z WWW: <<https://www.kpufo.cz/portal/view.php?cislocianku=2006102302>>.

Www.kudyznudy.cz [online]. 31.7.2008 [cit. 2010-12-19]. Nejzáhadnějším turistickým místem v Česku zvolen hrad Houska. Dostupné z WWW: <<http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Nejzahadnejsim-turistickym-mistem-v-Cesku-zvolen-h.aspx>>.

Www.mlp.cz [online]. 2010 [cit. 2010-12-11]. Čas hradů v Čechách. Dostupné z WWW: <http://www.mlp.cz/cgi/ebaweb/katlistLANGUAGE=CZE&ENCODING=WIN1250&XSESSIONX=6BD1703C6B4BF4EA1A7D&T_KEY=50692>.

Www.mpo.cz [online]. 15.3.2010 [cit. 2010-12-19]. Karel Hynek Mácha a jeho kraj - 200. výročí narození. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument71788.html>>.

Www.nasipolitici.cz [online]. 2010 [cit. 2010-12-04]. Svatopluk Karásek - Poslanec - Živopis - Naši politici. Dostupné z WWW: <<http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/457-svatopluk-karasek>>. ISSN 1804-123X.

Www.nipos-mk.cz [online]. 2010? [cit. 2010-12-19]. Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2007. Dostupné z WWW: <<http://new.nipos-mk.cz/wp>>

Www.nipos-mk.cz [online]. 2010? [cit. 2010-12-19]. Návštěvnost památek v krajích v roce 2009. Dostupné z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/Pam%C3%A1tky_kraje_20091.pdf>.

ZARZYCKÁ, Karolina. *Www.novinky.cz* [online]. 16.11.2009 [cit. 2010-12-19]. Gotický hrad Houska je opředen mystikou a podivnými jevy. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/cestovani/184306-goticky-hrad-houska-je-opreden-mystikou-a-podivnymi-jevy.html>>.

Www.super.cz [online]. 17.7.2010 [cit. 2010-12-19]. Hvězdy na Housce: Rakovina Urbánkové, smrt v rodině Filipové... Dostupné z WWW: <<http://www.super.cz/clanek/40666-hvezdy-na-housce-rakovina-urbankove-smrt-v-rodine-filipove.html>>.

ŠIMŮNKOVÁ, Tereza. *Www.tyden.cz* [online]. 6.8.2008 [cit. 2010-12-19]. Mystické Česko: 10 tipů na strašidelné výlety. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/putovani-po-cesku/mysticke-cesko-10-tipu-na-strasidelne-vylety_73843.html>.

Www.zena.centrum.cz [online]. 18.4.2009 [cit. 2010-12-19]. Hrad Houska: brána do pekel?. Dostupné z WWW: <<http://zena.centrum.cz/volny-cas/vase-pribehy/2009/4/18/clanky/hrad-houska-brana-do-pekeli/>> .

Jiné zdroje

Čekání na K. H. Máchu, reportáž TV Nova odvysílaná v rámci pořadu *Na vlastní oči* dne 11.10. 2006 – viz. příloha 9.2 – Přepis televizní reportáže *Čekání na K. H. Máchu*.

Rozhovory s místními obyvateli – viz. příloha 9.4 – CD s audiozáznamem rozhovorů ve formátu mp3.

9 Přílohy

9.1 Článek Miroslava Golise z Českolipského deníku

Nejstrašidelnější místo

Skóre:	1.00
Název zdroje:	Českolipský deník
Datum vydání:	09.07.1997
Nadpis:	Nejstrašidelnější místo
Strana:	6
Oblast:	Regionální deníky - Liberecký a Ústecký kraj
Zpracováno:	09.07.1997 08:00
Identifikace:	VLSC19970709010008 cz
Autor:	Miroslav Golis

ČESKÁ LÍPA / HOUSKA - S několika psychotroniky a lidmi dobře se orientujícími ve vyvolávání stínů ze záhrobí jsem strávil jednu noc na hradě Houska. Důvodem byla fantastická domněnka, na hradě je možno navázat kontakt s údajným "druhým světem". Podle našeho předběžného zjištění vedou pod celým komplexem hradu chodby. Při osobním průzkumu jsme našli pouze dva široké vstupy do sklepení. Oba ústily kousek od hradní kaple. Při vstupu jsme však po několika metrech narazili na zeď. Chodby byly zazděné. Proč? Nevím. Podívejme se tedy blíže na ony tajemné chodby. Na stěně jedné z nich byly nalezeny značky, podle odhadu by se mohlo jednat o nějaký druh abecedy. Při rozboru bylo zjištěno, že jde pravděpodobně o germánské magické znaky, kterým byla přisuzována magická moc. O tomto hradu se přítomní vyjádřili, že vyzařuje vlnění, které kolem vytváří trvalou negativní zeď. S takovým místem se můžete setkat všude tam, kde se stalo něco nepřírodního. Když večerní hodina pokročila a mi se pomalu chystali k přenocování, noční obloha se nečekaně zatáhla, začal foukat prudký vítr a blesky křížovaly oblohu. Pršet však vůbec nezačalo. Přítomní se jednotlivě se svíčkami v rukách rozešli po hradě a já se v doprovodu jednoho psychotronika vydal do kaple, kde za pomoci kyvadélka prováděl měření tajemných sil v prostoru. Po několika hodinách jsme se opět všichni sešli. Dva z členů spiritistů byli právě ve stavu médií, která komunikovala s druhou stranou. Otázky byly směřovány na účel chodeb, jejich délku a na to, kdo a co se tam stále nachází. Všechny získané odpovědi byly zaznamenány. Proč se z noci ozývalo, že není dobré se ptát co je v chodbách? Proč bylo sděleno, že je nebezpečné otevřít, to co musí zůstat uzavřeno? Během tohoto měsíce se na hrad vrátíme v doprovodu duchovního člověka z litoměřické diecéze.
[V L T A V A + P N P R E S S + L A B E]

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

9.2 Přepis televizní reportáže Čekání na K. H. Máchu

Čekání na K.H. Máchu – reportáž TV Nova odvysílána dne 11. 10. 2006 v pořadu Na vlastní oči, čas vysílání: 20:55.

Radek JOHN, moderátor

Víme, že existuje řada lidí, kteří očekávají, že na zeměkouli přistane UFO, chystají se vítat Martány, případně jiné vesmírné bytosti. Možná vás překvapí, že v České republice je poměrně významná skupina lidí, čekajících na jednom konkrétním místě v severních Čechách, až se tam zjeví slavný básník Karel Hynek Mácha. Co podle nich vlastně řekne, až bude znovu mezi námi? Možná zarecituje nějaký ten verš.

Stanislav MOTL, redaktor

Starý film připomíná tragický osud Karla Hynka Máchy. Je tomu právě sto sedmdesát let, co autor slavného Máje v pouhých dvaceti šesti letech zemřel. Stále však vzrušuje čtenáře, historiky, ale v poslední době, jak jsme zjistili, záhadology a ufology, pro které není záhadou jenom to, jak Mácha vlastně vypadal a jak zemřel, ale hlavně jestli vůbec zemřel.

Ing. Miroslav KONOPÁSEK, kastelán hradu Houska

Tak prosím, pánové, jestli si myslíte, že na to máte, prosím. Dobrý den.

Stanislav MOTL, redaktor

Z dopisu Karla Hynka Máchy Eduardu Hindlovi: Došel jsem na Housku z druhé hodiny půlnoční. Jeť prý na hradě jáma, sluj jakási, vede do pekla. Jedni praví, že ji sám ďábel vykopal, jiní, že alchymisté prorazili. To je začátek dopisu, který se v roce 1996 objevil v knize Čas hradů Čechách. Na některé historiky a hlavně milovníky záhad zapůsobil jako třaskavina. Text totiž naznačuje, že Karel Hynek Mácha se měl na hradě Houska ocitnout v jakémsi tunelu, který ho přenesl do naší doby.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Celý ten dopis jsme podrobovali opakovaně a opakovaně určitému druhu zkoumání. Vždycky po nějaké době jsme si ho znovu vzali k ruce a znovu jsme ho pročetli, hledali jsme v něm různé styčné body, který by ukazovaly, že je to falsum nebo naopak ukazovaly na jeho pravdivost.

Stanislav MOTL, redaktor

Martin Šašek a Jaromír Novotný, členové plzeňského klubu psychotroniky a výzkumu UFO, zkoumají Máchův dopis už několik let. Básník se, alespoň podle dopisu, přenesl na nějakou dobu do roku 2006. Tato skutečnost včetně několika astrologických a jiných výpočtů vede

některé záhadology k závěru, že bychom se možná letos mohli s Máchou osobně setkat, na přelomu léta a podzimu. Oba badatelé se však nejprve rozhodli obsah dopisu pečlivě rekonstruovat. První cesta vede tedy na hrad Houska, kde se měl básník spustit do jakési prohlubně. Mácha, který rád navštěvoval zříceniny starých hradů, byl na Housce prokazatelně několikrát. Co ho na hradu, který je postaven tak, aby chránil okolní svět před čímsi tajemným a neznámým, přitahovalo?

Ing. Miroslav KONOPÁSEK, kastelán hradu Houska

Brána do pekel, no, to je asi to, co lidi provokuje. Kaple má být špuntem, zátkou nad onou bránou do pekel, odkud měla vystupovat hovada pekelná, ďábelská, beroucí na sebe nelidskou podobu.

Stanislav MOTL, redaktor

Je třeba vrátit se znovu k Máchovu dopisu. Píše o jámě, o jakési sluji do pekla. A právě touto jámou, když do ní vlezl, se měl dostat do naší doby. Musel by ovšem porušit běžné zákonitosti prostoru a času.

Martin KRÍŽEK

Mohu vám ukázat obrázek, který demonstuje v dvojrozměrném modelu obecnou teorii relativity Alberta Einsteina, která říká, že velká hmota deformuje prostor a čas. To znamená, z teoretického hlediska přesunu v čase nic nebrání a pouze může docházet k situacím, kdy ta realita a ty zákony, které už známe, tak jsou doslova napínány téměř k prasknutí a mohou umožnit skutečně jevy a stavy, které nám připadají nemožné, ale přitom skutečně se jedná o uplatnění zákonů, které už obecně známe.

Stanislav MOTL, redaktor

Myslíte, že je fakt reálný, kdyby zmizel ten Mácha v tom jiném časoprostoru, že by se fakt moh objevit?

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Určitě.

Stanislav MOTL, redaktor

Záhadalogové začali hledat tajemnou průrvu, do které měl básník lézt. Hledají v okolí hradu Houska, na nádvoří, také v hradní kapli. Na pomoci přicházejí i tři psychotronici a jeden geofyzik. Hledají geologické zlomy, toky energií, různé anomálie. Jednotlivá místa zkoumají odděleně, nezávisle na sobě. Jak se shodují? Pod kazatelnou došlo někdy k úkladnému činu, k vraždě.

Eva KŇAPOVÁ, psychotronička

Tak tady je takovej bod, takový kolo. Když jsem si sem stoupla, tak mě to nejdřív vyhodilo nejdřív hodně nahoru, pak mě to smetlo dolů, to znamená, že tady někdo byl zabitej.

Stanislav MOTL, redaktor

Všechno pak jistí ještě pan Jaromír, vedoucí sekce plzeňských psychotroniců a ufologů. Jistí to nepostradatelnými virgulemi.

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Budeme se ptát ale konkrétní otázkou, jestli tady je psychosomatická zóna po nějaký vraždě, jo? Už to cejtím prostě v sobě, už to úplně, tady ho umlátí, toho chudáka, až to cejtím taky.

Stanislav MOTL, redaktor

Co se mu stalo? Jak to udělali?

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Nevím, to nevím, to nevím.

Stanislav MOTL, redaktor

Vzápětí pak všichni, včetně geofyzika, lokalizovali jakýsi energetický tunel, který by měl vést dál do podzemních prostor. Že by právě někde dole byla tajemná průrva? To znamená, že tam může být nějaká díra, když to řeknu takhle?

Rudolf PITRA, psychotronic

Může to být, to může být ta díra, kterou hledáme.

Stanislav MOTL, redaktor

Dalo by se označit kudy jako, jak třeba, jaký má směr?

Rudolf PITRA, psychotronic

Tady, tady jde sem, ještě jde sem, podívejte se, čím dál jdu, tak tím intenzivnější to je. Tam někde začíná, támhle u té vázy a stále pokračuje dál a dál. No teď už mě pálejí ruce, jo? Podívejte se, mám spálený ruce vod toho.

Stanislav MOTL, redaktor

No jo.

Rudolf PITRA, psychotronic

Směr ty pukliny.

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

No, tak to furt jde do toho sklepa bramborového tam.

Stanislav MOTL, redaktor

Jde to furt dál?

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Jde to furt dál.

Stanislav MOTL, redaktor

A ten sklep je kde?

Rudolf PITRA, psychotronic

Je to...

Stanislav MOTL, redaktor

Stále ale není jasné, kudy se Karel Hynek Mácha, pokud je dopis pravdivý, spouštěl do hlubin. Bude tajemná průrva kdesi pod námi ve sklepních prostorách? Jak dále v dopisu stojí, Mácha se pak ocitl uprostřed dne v jakémsi pro něho neznámém světě. Teprve později prý pochopil, že je v Praze budoucnosti.

Ing. Miroslav KONOPÁSEK, kastelán hradu Houska

Mácha byl romantik, on nejprve byl v hostinci, potom za děvčaty a o půl druhé v noci skutečně došel na Housku, no. Takže jestli se třeba Máchovi skrze alkohol povedlo to, co praktikují jinde primitivní, v tom dobrém slova smyslu, primitivní původní lidé skrze travičky, skrze houbičky, kdo ví, ale ten zážitek stojí za to.

Stanislav MOTL, redaktor

Potácel jsem se valícím davem, nikdo si mě nevšiml, nikdo na mě nepohlédl, až dívčina jakási, v šedé elfí říze, zářivá co anjel, ve zlatých vlasech černou čelenku, obepínající tvář, pousmála se na mne. Mácha měl svůj dopis psát dvacátého srpna 1836. Bylo mu dvacet šest roků a zbývaly mu necelé tři měsíce života. Za sebou má právnická studia, prožívá bouřlivý vztah s Lori Šonkovou, které se právě narodil syn. Jeho báseň Máj kritika nemilosrdně strhala. Prostě má pocit, že se proti němu spolčil celý svět.

Ing. Dana SLÁNSKÁ, astroložka

Každý horoskop, když mám řešit, tak se musím podívat, kde je Slunce. Slunce je ve znamení štíra, tak jeho Slunce je navíc ještě v kombinaci, v konstelaci s planetou Uran a s planetou Merkur. Štíři jsou velice citové, vášnivé znamení, je to takové docela temně laděné znamení. Když bysme to vzali z hlediska dnešní psychologie, tak jsou to lidi, kteří jsou orientováni, orientováni na podvědomí, na psychické hlubiny.

PhDr. Františka VRBENSKÁ, spisovatelka

Když jsem si prostudovávala podklady, objevila jsem v záznamech, že Máchu míval takové podivné kruté vize, ostatně objevila se i hypotéza o tom, že snad, jako mnoho lidí té doby a jeho zaměření, experimentoval s drogami, které tenkrát nebyly pokládány za nic špatného, a říkala jsem si, co to mohl mít za strašlivé představy, že byly děsnější než kostlivci, strašidla, popraviště a podobné věci? A tak mě jenom prolétlo hlavou, co když viděl budoucnost?

Stanislav MOTL, redaktor

Budoucnost, tedy naše současnost, působila na Máchu děsivě. Jak píše, potkával bytosti lidské, šaškovskou veteší oděné, v hořkém chvatu se mýjeli, bez usmání, bez pozdravu. Zoufalý Máchu pak prchá kamsi do kopců. Další pátrání a čekání na Karla Hynka Máchu se tedy bude muset odehrávat v Praze.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Ta jeho cesta by teda měla být tady odsud směrem na Kunratický les, to znamená někudy přes ty jeřáby nebo poblíž těch jeřábů, které jsme viděli cestou, tam dále jsou vidět domky, vily, zahrady, kolem kterých musí přijít a přicházel do Kunratického lesa k zřícenině hradu krále Václava.

Stanislav MOTL, redaktor

Tma mě zachvátila a víc nevím. Zbloudil jsem na Housce, promočený rosou, zlý, divný sen, hrozné tušení.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Takže tohleto je zřícenina hradu krále Václava.

Stanislav MOTL, redaktor

Ano.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

A tohleto je vlastně konečný místo, kam měl Máchu dojít podle toho svého dopisu.

Stanislav MOTL, redaktor

Aha.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Je to vlastně taky jediný místo, který se dalo přesně podle toho dopisu určit, takže víme s určitostí podle jména, že sem opravdu došel. Cituje, že tady je cedule...

Stanislav MOTL, redaktor

Ajo...

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Nový Hrádek.

Stanislav MOTL, redaktor

A von píše doslova, že to je, to píše, na ní ouředním hranatým písmem špatným českým jazykem sepsané, co za místo se zde nachází.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Vezmeme-li dnešní slovosled a tehdejší češtinu, tak určitě mu to připadalo podivnou češtinou.

Stanislav MOTL, redaktor

Přichází opět čas pana Jaromíra a jeho virgule. Ta by mu měla mimo jiné prozradit, jestli se tu Karel Hynek Mácha objeví či nikoliv.

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Píše se ve všech chytřejch knihách, včetně Bible, že kámen má paměť, tak to tady zkusíme. Jakejkoliv šutr si vyberem, kterej bysme si mohli myslet, že je vocad', pak si ho, nakontaktujem se na něj, vemem to vod toho nejhoršího. Budeme hledat nepříznivý patogenní zóny, abychom nenaletěli na něco jinýho. Příznivý toky energií. Ted' se tady nakontaktujem na tuten kámen médium, aby se to s náma bavilo a jednu těžkou otázku dáme, byl tu někdy pan Mácha? 1836 se říká? Říká, že jo.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

V tom dopise je vlastně psáno, že nebe je potaženo sítí pavoučí. A v podstatě tady na konečný tramvaje, kde jsme, tak je spoustu trolejí, který se různě kříží, proplétají mezi sebou, což by mohlo člověku, kterej to nezná, evokovat určitou pavučinu proti nebi. Blíží se nám Dantův d'ábelský vůz s měchy.

Stanislav MOTL, redaktor

Ano, štvaly je Dantovy d'ábelské chechtající se měchy s očima ohnivýma, vsávaly a polykaly ty nešťastníky. No to budou nastupovat, že jo. No chechtá se.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

A tady v té zatáčce vlastně nádherně se ty měchy otevírají...

Stanislav MOTL, redaktor

Další den pátrání a čekání na Karla Hynka Máchu. Badatelé, psychotronici a geofyzik se opět vracejí na hrad Houska. Energetická zóna, tunel, objevený v kapli, by totiž, jak už bylo řečeno, měla vést právě do podzemí, do sklepa. A co když právě tahle zóna povede ještě dál?

Rudolf PITRA, psychotronik

Tak tady něco je, to je pravda. A je to hrozně úzký. Na druhý straně...

Eduard BOHÁČ, geofyzik

Tady v tom místě bylo zvýšený magnetický...

Stanislav MOTL, redaktor

Tady, jo?

Eduard BOHÁČ, geofyzik

Tady je trošičku zvýšená statika zase. No tam obyčejně, kde jsou vyšší statický pole, tak tam i bejvá nějaká ta geopatogenní zóna.

Ing. Milan POBUDA, psychotronik

To je, to je neuvěřitelný.

Stanislav MOTL, redaktor

Co to je?

Ing. Milan POBUDA, psychotronik

To je neuvěřitelný úplně tohleto. Ne, akorát v týdletý vejšce. Pak to de dolů.

Stanislav MOTL, redaktor

Tak ten Mácha tady klidně moh zmizet, jo? Když zmizel do jinýho časoprostoru?

Ing. Milan POBUDA, psychotronik

Tady je fakt tunel.

Stanislav MOTL, redaktor

Jo. Takže když říkáte tunel, tak vlastně jako cesta do jinýho časoprostoru?

Ing. Milan POBUDA, psychotronik

Může to bejt přechod prostě do jiné dimenze.

Stanislav MOTL, redaktor

Do jinýho časoprostoru teda?

Ing. Milan POBUDA, psychotronik

Může bejt.

Stanislav MOTL, redaktor

Jo. To teda znamená, že dejme tomu, že tady není nic, a pak třeba u tý Prahy, že by vylez nebo jak vono to bejvá, já tomu furt jako nerozumím. Jak by to fungovalo?

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

To je, to bysme se museli zeptat pana Einsteina, kterej jako nám oznámil, že existuje sedm dimenzí..., kterej se podepíše, zeptejme se ho, nějakých spiritistů.

Rudolf PITRA, psychotronik

Proč by se nemohlo stát, že by tady třeba opravdu byl nějaký ten prostor, nějaký ty geopatogenní zóny, který by vysílaly do toho prostoru zřejmě nějakou energii. A jestli se do toho člověk dostane, může získat otupění mozku, halucinace, může mít problémy zdravotní, může vlastně v podstatě se dopracovat až k tomu šílenství, kdy začne úplně šílet z toho, protože on ty předměty vnímá úplně jinak.

Martin KRÍŽEK

Je mnoho popsanych případů, kdy před svědky se lidé jakoby rozplynuli v prostoru a čase a už se nikdy nevrátili. To znamená, ten, který má štěstí a tou časovou bránou se vrátí zpátky do naší reality, tak potom hovoří o věcech, které nám lidem, kterým se to nestalo, připadají jako nesmyslné.

Stanislav MOTL, redaktor

Svět je prostě plný záhad. A záhady obestírají nejen život, ale i smrt Karla Hynka Máchy. Koncem října 1836 při hašení požáru onemocněl záhadnou nemocí. Zřejmě ji dostal z pití vody.

Eva ŠTÍBROVÁ, ředitelka Oblastního muzea Litoměřice

Umíral tady v podstatě asi čtyři dny, co víme, tak prvního listopadu začal být nemocen a pátého listopadu 1836 zemřel, což bude sto sedmdesát let, ale příčina jeho smrti, ta taky není známá.

Stanislav MOTL, redaktor

A další záhada. Poté, co ranhojič konstatoval smrt, Máchova bytná přikryla tělo peřinou a odešla. Když se vrátila, Máchovo tělo bylo v úplně jiné pozici, než bylo předtím. Máchův bytný, švec Lorenc, později uvedl: Když jsem s hrobníkem k obléknutí Máchy do pokoje vstoupil, ležel v peřinách na pravém boku, pravou ruku podle sebe nataženou a levou v loktě ohnutou, takže mu pěst, které obě silně zaťaté měl, na prsou ležela.

MUDr. Ing. Jiří KOMÍNEK

Podobný stav, který by připomínal to, co jste teď popsal, je takzvaná decerebrační ligidita, kdy vlivem útlaku nebo nefunkčnosti některých mozkových struktur dochází právě k pohybům končetin, které zdaleka nejsou řízeny vůlí toho jedince, ovšem jednoznačně ukazují na to, že jedinec je biologicky živý. Čili v tomto případě se zdá, že přinejmenším biologicky Mácha byl živ i poté, co byl víceméně oficiálně prohlášen za už mrtvého.

Stanislav MOTL, redaktor

Další den pátrání a čekání na Karla Hynka Máchu. Ve sklepě v jednom konkrétním místě se cosi anomálního děje. Že by právě někde tady kdysi byla tajemná prohlubeň, kudy Mácha nějakým způsobem propadl do roku 2006?

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Vyjdeme-li z toho dopisu, který údajně napsal, budeme-li ho brát teda v potaz jako pravý, tak řekněme, že se mohl dostat sem, kde jsme teda detekovali nějaké výrony energie nebo psychotronici detekovali výrony energie, a který můžou způsobit, řekněme, přesun nějakým časoprostorem. To znamená, že ten Mácha mohl dojít sem, dostat se do nějaké průrvy, tam trochu slézt, určitě nelez příliš hluboko, mohl ztratit vědomí, vymístit se buď mimotělně a nebo fyzicky se dostat do té Prahy, jak už jsme o tom mluvili, tam prožít celé dobrodružství a dostat se vlastně až k tomu hrádku krále Václava, kterej by ho mohl spojovat zpátky s jeho dobou, protože je to vlastně věc, která byla i za jeho doby a důvěrně ji znal a následně ho zase pomocí toho mohla přenést zpátky.

Stanislav MOTL, redaktor

Objeví se tedy Mácha nebo ne? Pan Jaromír stále tvrdí, že možná ano. Ale ať už brána do jiného času na hradě Houska opravdu existovala nebo ještě existuje, ať už Mácha prožil své šílené dobrodružství nebo ne, tajemství kolem jeho osoby pokračuje i sto sedmdesát let po jeho smrti. A tajemství obestírá i jeho údajný dopis. Je pravý? Je to falsum? Ptáme se spisovatelky.

PhDr. Františka VRBENSKÁ, spisovatelka

Dohodli jsme se na tom, že zhruba dvě třetiny příběhu nebo dvě třetiny kauz těch hradů budou provázeny nějakým příběhem. A když jsme dospěli k Housce, tak jednoznačně Mácha. Ale co o Máchovi, aby to nepůsobilo stereotypně, okoukaně a z toho vznikl takový nápad, co vyslat Máchu, který v podstatě psal z dnešního hlediska fantasy, do jednadvacátého století? Taková malá sci-fi. Takže vznikl fiktivní dopis. Takových dopisů, fiktivních dopisů je ve všech třech dílech Časů hradů v Čechách několik.

Stanislav MOTL, redaktor

Máchův dopis je tedy vymyšlený. Mnohé záhadology, včetně psychotronika Jaromíra, však tahle zpráva nevyvede vůbec z míry. Co když spisovatelka nemluví tak docela pravdu? Co když z nejrůznějších důvodů naopak něco tají? V dopisu totiž zůstávají i dnes nesrovnalosti. Týkají se třeba skříňky, kterou měla dívka, jež potkala Máchu, u boku.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Dneska víme, že každý druhý člověk má u sebe mobilní telefon, věčko výklopný, s foťákem a plasmovým displejem, takže je naprosto běžný někoho potkat a moc si to od něj prohlídnout.

Stanislav MOTL, redaktor

Ale to v roce 96 nebylo.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Devadesát šest nebylo, ano, to je právě to zarážející na tom.

Stanislav MOTL, redaktor

Tajemství obklopuje údajně i d'ábelské Dantovy měchy s ohnivýma očima.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Ale zarážející tedy je, že jsou s ohnivýma očima, jelikož celý to, celej ten příběh se odehrálo v podstatě za dne, tak v tom roce 96 vozy nemusely svítit přes den, jo? A ten člověk, ta paní, která to teda napsala, byla naprosto geniální, když věděla, že přibližně za deset let vyjde zákon, kterej bude nařizovat všem svítit během celého dne během celého roku.

Stanislav MOTL, redaktor

A ještě jeden pádný argument mají badatelé pro to, že by se Karel Hynek Mácha mohl přece jen ještě objevit. A opět vycházejí ze zmíněného dopisu. Najednou shlídnou kovový plot kolem trocha křoví, uvnitř jáma, zpuštělé rozvaliny a ten plot tu není.

Martin ŠAŠEK, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Přesně tak, to je vlastně to, o čem jsme mluvili. Ten plot tu ještě stále není a myslím si, že ten plot bude určovat dobu, kdy teda by se tu měl ve skutečnosti objevit, pokud je to pravda. Jednoho dne tydlety rozvaliny někdo bude chtít nějakým způsobem zrekonstruovat nebo aspoň zakotvit pro další věky, to znamená, že zřejmě to tu někdo oplotí a bude tu něco dělat a to bude ta doba, kdy by se teoreticky mohl Mácha objevit.

Stanislav MOTL, redaktor

Karel Hynek Mácha se tedy neukázal. Pro vášnivého milovníka Máchy a záhad, pana Jaromíra, tím ale nic nekončí. Věří svým drátům, jak říká, ty mu prý nikdy nelžou.

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Eště znova se naladíme na kámen, aby to bylo čerstvý a ptáme se, jestli pan Mácha tady zažil nějakou mediálně mystickou událost. Nezdá se. Kontrolní otázku dáme, 1635 tady byl, 1637 tady byl, 1836, to sedí. Pan Šašek se ptal, jestli tady byl v roce 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, ptáme se, jestli tady byl letos, 200ššš, 2007, 2006, něco se tu dělo.

Stanislav MOTL, redaktor

Jako letos jako jo?

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Něco se tu dělo, von tu, byl tady duchovně nebo tady byl fyzicky? Aha, tady byl duchovně.

Stanislav MOTL, redaktor

Duchovně tu byl, jo?

Jaromír NOVOTNÝ, Klub psychotroniky a UFO Plzeň

Helejte, co to dělá za psí kusy jako, jo? Ten člověk nezemřel, nepřešel řeku Styx, ten někde tady bloudí. Ten eště není tam, kde má bejt.

Stanislav MOTL, redaktor

Na přelomu léta a podzimu roku 2006 čekalo několik nadšenců, nejenom záhadologů, na Karla Hynka Máchu střídavě u hradu Houska i v Kunratickém lesíku. Básník nepřišel. Jsou ale lidé, kteří tvrdí, že se určitě objeví někdy příště.

9.3 Informovaný souhlas s použitím rozhovorů – vzorový text

Podepsané originály jsou uloženy u autorky bakalářské práce.

Informovaný souhlas

Dne jsem poskytl/a rozhovor studentce FHS UK Daně Kolářové v rámci výzkumného projektu její bakalářské práce o hradu Houska.

Pro účely analýzy v rámci uvedeného projektu a pro účely na něj navazující výzkumné činnosti jmenované řešitelky projektu smí být tento rozhovor zpracováván:*

- spolu s mým jménem a kontaktem na moji osobu
- jen v anonymizované podobě bez souvislosti s mým jménem a kontaktem na moji osobu

V případě, že úryvky z tohoto rozhovoru budou součástí publikací nebo veřejných prezentací výsledků výzkumu:*

- souhlasím s tím, aby byly uváděny v souvislosti s mým jménem
- souhlasím s tím, aby byly uváděny v souvislosti s mým jménem, ale chci takový text předem autorizovat
- smí být uvedeny jen v anonymizované podobě bez mého jména a souvislosti s mojí osobou

Až skončí tento výzkumný projekt, tento rozhovor:*

- smí být archivován a tím zprostředkován pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů v plném rozsahu, včetně kontaktu na moji osobu tak, aby mě další výzkumníci mohli v případě potřeby znovu oslovit, úryvky uvedené v publikovaných výstupech takových výzkumů budou anonymizovány
- smí být archivován a tím zprostředkován pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů, ale pouze v anonymizované podobě, bez spojení s mým jménem a s mojí osobou
- smí být dále zpracováván jen výzkumníky jmenovanými v tomto souhlasu

Na základě tohoto souhlasu smí být mé jméno, adresa a osobní údaje obsažené v tomto rozhovoru zpracovávány nejdéle 30 let. Pokud k tomu byl dán souhlas, smí poté být využívány podle zákona č. 97/1974 Sb. o archivaci. V opačném případě musí být rozhovor anonymizován.

Jméno:

Podpis: _____

Kontakt: _____

***vyberte jednu z uvedených možností**

9.4 CD s audiozáznamem rozhovorů ve formátu mp3

CD je vlepeno na zadní předsádce. Jednotlivé nahrávky jsou pro zachování anonymity označeny názvy Stopa 1 až Stopa 10.